

۴ | گفت و گو با «سیداحمد علوی»
کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران
متاسفانه در حوزه‌ی آب
تعامل سازنده‌ای بین پژوهشگران و مجریان
برقرار نبوده است

سال سوم | شماره‌ی ۳۰ و ۲۹ | بهمن و اسفند ۱۳۹۲ | ۱۶ صفحه | February & March 2014 | No 29 & 30 | 16 Pages

خرما

خبرنامی

خبرنامه‌ی داخلی
انجمن ملی
خرمای ایران
(شعبه‌ی کرمان)
اولین و تنها
نشریه‌ی تخصصی
خرمای ایران

««« سال نو مبارک «««

گزارش

۷ | جلسه‌ی کمیسیون
صادرات و عمران اتاق با
حضور اعضای کمیته‌ی
صادرات انجمن خرما
برگزار شد

۱۲ | گزارش تور
نمایشگاهی بازدید از
نمایشگاه مواد غذایی
GULFOOD دومی ۲۰۱۴

مقاله

۳ | خرما در فرهنگ
مردم کرمان

۶ | امکان‌سنجی و
تحلیل اثر بخشی توسعه‌ی
خوشه‌ی صنعتی خرمای
کشور

۸ | روش گرده‌افشانی
درختان خرما

۹ | مطالعه‌ی وضعیت
کشت و تولید خرما در
مهم‌ترین کشورهای عربی

۱۰ | مروری بر چند
اختلال فیزیولوژیک
(بیماری‌های غیر مسری)
در نخل

پیام

بهار، بهانه‌ای برای قدردانی

یا مقلب القلوب و الابصار
یا مدبر الليل و النهار
یا محول الحول و الاحوال
حول حالنا الی احسن الحال

بهار زیباترین آهنگ عشق بر پیکره‌ی هستی و نوروز آغاز دمیدن زندگی بر طبیعت و آدمیان است. صمیمانه این موهبت بزرگ الهی و تحول دلنشین را به همه‌ی پارسی‌زبانان، ایرانیان با تمدن و کرمانیان شریف و پُراوازه تبریک عرض می‌نمایم. استان کرمان مشحون از نعمات بزرگ خداوندی است و نخل خرما مصداق بارز استواری و شکوه رویدن در این خطه‌ی مستعد است و بدون تردید آنانی که در زمینه‌ی پرورش نخل، تولید خرما، بسته‌بندی و صادرات و فرهنگ‌سازی تلاشی درخور توجه داشته‌اند سهم بزرگی در تولید موادغذایی کشور، کسب درآمد و اشتغال‌زایی ایفا کرده‌اند. فرا رسیدن بهار بهانه‌ای بود تا از این همت و بلندنگری قدردانی نموده و امیدوارم با برنامه‌های ویژه‌ای که در راستای توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی استان اجرا خواهد شد، صنعت خرما بیش از پیش شکوفا و پُرثمر گردد.

علی‌رضا رزم‌حسینی
استاندار کرمان و رییس کانون خرمای کشور

سخن مدیرمسئول

تقویت جایگاه تشکل‌ها در سال نو

کمک به پیشرفت استان کرمان از اهداف اصلی بخش خصوصی استان است و در این میان تقویت داشته‌ها و سرمایه‌های ارزشمند بومی به عنوان پیش نیاز اساسی توسعه باید مورد توجه جدی قرار گیرد، با توجه به این که توسعه استان در گرو استفاده از ظرفیت‌های گوناگون اقتصادی، کشاورزی، صنعتی، فرهنگی، اجتماعی و... به شکل مطلوب و شایسته می‌باشد، اتاق بازرگانی آمادگی کامل دارد تا با همکاری دیگر تشکل‌ها برای رفع مشکلات پیش روی فعالان و تلاشگران عرصه‌ی اقتصادی تلاش نماید. همچنین به دلیل پتانسیل بالقوه‌ی که در بخش کشاورزی در استان وجود دارد با برطرف نمودن برخی موانع می‌توان به توسعه‌ی کشاورزی کمک نمود، در مورد خرما که با ۶۴ هزار هکتار باغ، رتبه‌ی اول سطح زیر کشت را در کشور داریم باید تمهیدات ویژه‌ای را در زمینه‌ی جایگزینی ارقام جدید خرما، از گانیک نمودن محصول خرما، عارضه‌ی خشکیدگی خرما، آفت زنجره، فراوری خرما، آفت شدید آب در سفره‌های زیرزمینی، آبیاری تحت فشار، مکانیزه شدن سیستم‌های داشت، برداشت و مبارزه با آفت خرما، نظر بگیریم. امید است در سال جدید با تقویت جایگاه تشکل‌ها در اتاق‌های بازرگانی و هم‌دلی و تعامل با دستگاه‌های دولتی بتوانیم از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های استان به نحو مطلوب در راستای پویایی استان استفاده نماییم. سال نو مبارک.

سخن سردبیر

ایام به کام‌تان

ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی
از این باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی
چو گل گر خُرده‌ای داری، خدا را، صرف عشرت کن
که قارون را غلظها داد سودای زراندوزی
سخن در پرده می‌گوییم؛ بهار و گل غنیمت دان
که بیش از پنج روزی نیست حکم میر نوروزی
می‌ای دارم چو جان صافی و صوفی می‌کند عیبش
خدایا هیچ عاقل را مبادا بخت بد روزی
طریق کام‌بخشی چیست، ترک کام خود گفتن
کلاه سروری این دان کزین دو ترک بردوزی
ندانم نوحه‌ی قمری به طرف جوپاران چیست
مگر او نیز همچون من غمی دارد شبان‌روزی
جدا شد یار شیرین و کنون تنها نشین ای شمع!
که حکم آسمان این است اگر سازی و مگر سوزی
به بستان شو که از بلبل رموز عشق گیری یاد
به مجلس آی کز حافظ غزل گفتن بیاموزی

ایام به کام، کام‌تان شیرین، روزگارتان خوش
تن‌تان درست
و خودتان پایدار باشید.

گزارش فصلی خرمای جنوب استان در شش‌ماهه‌ی دوم سال ۱۳۹۲

□ احمد فرید
رییس کمیته‌ی باغبانی
انجمن خرمای استان کرمان

با بررسی‌های انجام‌شده در ۶ماهه دوم سال، تنها حدود ۱۲۰۰ تن محصول خرما از منطقه صادر شده و حدود یک‌چهارم محصول از سردخانه‌های جنوب استان به نقاط دیگر انتقال گردیده است و سه‌چهارم محصول در سردخانه‌های منطقه موجود می‌باشد. بازار خرید و فروش خرما در حال حاضر و در چندماهه‌ی گذشته راکد بوده و خرید و فروشی توسط تجار و متقاضیان صورت نمی‌گیرد که این امر تا حدی باعث گرانی افراد شده است. در دی‌ماه سال جاری هوای منطقه دچار برودت زیر صفر و تا دامی ۴- درجه به مدت چند شب باعث وارد نمودن خسارت به محصولات زراعی سیب‌زمینی و پیاز گردید و درختان مرکبات دچار ترکیدگی شاخه و پوست تنه و خسارت میوه گردیده است و درختان خرما، هرچند گیاهی نیمه‌گرمسیری می‌باشد، در هر صورت بی‌تاثیر از نزول سرما نبوده است. در فصل زمستان عملیات به باغی در نخلستان‌های منطقه صورت گرفته است و امور مربوط به هرس و ترکیب درختان و عملیات کوددهی و تغذیه صورت گرفته و از اوایل اسفندماه کارگران ماهر و فنی در باغ‌های کار مربوط به خار پهن کردن روی برگ‌ها را انجام می‌دهند تا درختان آماده‌ی گرده‌افشانی شوند. هم‌زمان نسبت به مبارزه با آفت سوسک خرما صورت می‌گیرد. درختان نر در حال ظهور اسپات هستند که باید اسپات‌ها جمع‌آوری و گردیده استحصال و خشک نموده و امور مربوط به گرده‌افشانی در مناطق جنوب استان از ۱۵ اسفندماه شروع و به تدریج گرده‌افشانی صورت می‌گیرد و این عملیات حداقل به مدت یک‌ماه تا ۱۵ فروردین صورت خواهد گرفت. گاهی در اثر تغییر اقلیم در بعضی سال‌ها این تاریخ تغییر نموده و به اوایل اسفند و گاهی تا آخر فروردین با برودت هوا تغییر خواهد نمود. میزان بارندگی در دو مقطع صورت گرفته و دامنه پراکنش هم‌سو نبوده و از لحاظ میزان متوسط بارندگی ۲۰ ساله منطقه دچار

کمبود نزولات می‌باشد، به‌خصوص ادامه‌ی خشکسالی‌های ۱۵ ساله و بحران کم‌آبی در مناطق آسیب‌های فراوانی به نخلستان‌ها و کشاورزی منطقه وارد نموده است. با آفت آب‌های زیرزمینی و تغییر کیفیت آب از لحاظ سختی و بالا رفتن EC و نظر به قلیایی شوری خاک در تولید و کیفیت محصول خرما بی‌تاثیر نمی‌باشد، هرچند مقاومت درختان خرما تا حدودی بالا بوده و تحمل‌پذیری دارند. باغ‌داران منطقه با تشکیل انجمن خرما در استان و انجمن‌های منطقه‌ای دارای انتظارات کمک و مساعدت و حمایت همه‌جانبه در حل معضلات و مشکلات مربوط به این محصول را دارند و می‌بایست به هر تقدیر از مکانیسم و اهرم‌های حمایتی به آن‌ها خدمات‌رسانی و همراهی و کمک نمود که از وضعیت گذشته این تولید خارج و دارای انگیزه‌ی نگهداری و توجه بیشتر تر به این محصول نمایند. با توجه به بالا بودن هزینه‌های تولید دلسردی خاصی در تولید کنندگان خرما وجود دارد که با حمایت‌های مستمر اتاق بازرگانی باید کمک و مرتفع گردد. با این حال به گوشه‌ای از مشکلات محصول خرما در جنوب کرمان اشاره می‌شود که در دستور کار انجمن استان و منطقه باید قرار گیرد و به‌عنوان این شکل مهم به آن‌ها پرداخته و با ایجاد راهکار و حمایت و پیگیری از دستگاه‌های متولی تا حدودی مشکلات نخل کاران حل گردد.

مشکلات محصول خرما

- ۱- پیر و فرسوده بودن عمده‌ی سطوح باغ‌های واقع در کانون‌های زنجره و احتمال توسعه و پراکنش آلودگی در سطح منطقه
- ۲- پایین بودن سطح آگاهی کشاورزان نسبت به مسائل بسته‌بندی و الگوی تقاضای بازارهای هدف
- ۳- عدم آگاهی کشاورزان به قوانین و مقررات جاری خدمات

- ۴- عدم دسترسی کشاورزان به‌طور مستقیم به شبکه‌ی تجارت و بازارهای هدف
- ۵- بالا بودن هزینه تولید و قیمت تمام‌شده محصول
- ۶- کسادی بازار محصول
- ۷- بالا بودن هزینه‌ی نگهداری و سردخانه‌ای در مقابل کیفیت فرایند نگهداری به‌طوری‌که غالباً محصول خرما با سایر محصولات از جمله سیب‌زمینی در پارت‌های یکسان نگهداری می‌شود، علاوه بر این گاهی سردخانه‌داران به‌دلیل هزینه‌ی سوخت و انرژی شبانه‌روزی چند ساعت سردخانه را خاموش می‌کنند.
- ۸- عدم دسترسی کشاورزان به پاجوش‌های کافی ارقام خشک و صادراتی در منطقه جهت جایگزینی باغ‌های فرسوده و بالا بودن هزینه خرید محصول کشت باغی
- ۹- تهدید آلودگی احتمالی سرخ‌طومی حنایی با توجه به آلودگی‌های نوار مرزی
- ۱۰- عدم تخصیص اعتبارات دولتی، کمک‌های فنی اعتباری و منابع تسهیلاتی جهت احداث و جایگزینی باغ‌های فرسوده، عملیات به‌باغی
- ۱۱- نبود منابع اعتباری کافی و مورد نیاز جهت احداث پست‌های قرنطینه در مبادی ورودی و نوار مرزی
- ۱۲- عدم اطلاع و آگاهی کافی باغ‌داران از فعالیت‌های انجمن خرما تاکنون جهت مشارکت و استفاده از مساعدت‌های اتاق بازرگانی و انجمن خرما خصوصاً در زمینه‌ی خدمات بازرگانی، بازاریابی و بازاریابی محصول
- ۱۳- حاکمیت بی‌چون و چرای شبکه‌ی دلالی در فرایند بازار محصول و تعیین قیمت‌ها

خرما در فرهنگ مردم کرمان

اعتقادات

نخل در بین مردم سرزمین‌های خرماخیز، از احترام و قداست خاصی برخوردار است. به همین دلیل، آن را تا حدّ انسان معتبر می‌دانند و اصطلاحاتی که در مورد خرما به کار می‌برند همان اصطلاحاتی است که درباره‌ی انسان بر زبان می‌رانند. این تفکر، به اعتبار کلام حضرت علی (علیه‌السلام) است که فرمود: «ای مردم! نخل خود را گرمی بدارید، چون نخل خرما از زبانی گل آدم آفریده شده است و در نزد خداوند، درختی گرمی‌تر از خرما نیست.»

مردم مناطق مختلف کرمان نیز در مورد نخل و خرما اعتقاداتی دارند که آگاهی از آن‌ها خالی از لطف نیست.

مردم کرمان معتقدند که نخل از نظر راست‌قامتی، زمان بلوغ و جنسیت (نر و ماده بودن) به انسان شبیه است. بنابراین، دیگر خصلت‌های انسان را بدان نسبت می‌دهند.

مردم معتقدند که جنگ (پاجوش) سمت قبیله‌ی درخت مادر بهترین جنگ برای تکثیر است و اگر جنگ رو به قبیله نباشد بعد از جداسازی و کاشت، یا خشک می‌شود یا کج رشد می‌کند.

هم‌چنین، در مورد ساخت جارو و گره‌هایی که به برگ‌های نخل می‌زنند، معتقدند که وقتی برگ‌ها را گره می‌زنند تا در یک سمت شاخه قرار گیرد، اگر به‌ازای گره‌ها ادای خیر و شر کنند و آخرین جفت گره‌ها با خیر تمام شود، آن را شگون می‌دانند و جارو را کامل می‌کنند و آن را در کارهای خانه به کار می‌گیرند. اما اگر هر دو گره آخر با شر تمام شود، آن را به اتمام نمی‌رسانند، زیرا معتقدند که بدشگون است و در عزاداری‌ها به کار برده می‌شود. حتی اگر یکی شر و یکی خیر باشد، خیر آن را به فال نیک می‌گیرند و جارو را کامل می‌کنند.

کاشت، داشت و برداشت خرما در استان کرمان

جنگ (پاجوش) که در پای درختان بالغ رشد می‌کند، نهال جدیدی است که در نقطه‌ی دیگری به‌عنوان یک درخت تازه کاشته می‌شود. جنگ را باید تا حدود ۷ سال از مادر جدا نکرد تا کاملاً رشد کند و به اصطلاح پنبه پیدا کند. بعد از این مدت، جنگ کین با منثور (دیلم، اهرم) طوری با مهارت آن را از مادر جدا می‌کنند که به مادر و جنگ آسیب نرسد.

بعد از جدا کردن جنگ آن را در گودال مورد نظر قرار می‌دهند و دورش را با خاک خالص می‌پوشانند. نخل‌داران معتقدند که برای رشد نهال خاک شور از خاک رستی و شنی مناسب‌تر است.

پس از کاشت تعدادی نهال که در یک قطار (ردیف) قرار می‌دهند، باریک‌های به نام گارت (جوی) ایجاد می‌کنند و به آن آب می‌اندازند و هر ۴ تا ۷ روز یکبار نخل جوان را آبیاری می‌کنند. این نوحه‌ی آبیاری تا ۴ سال ادامه دارد. بعد زمین را شخم می‌زنند و کرت‌بندی می‌کنند. تقریباً سه‌چهار ردیف نخل در یک کرت قرار می‌دهند. در این موقع، کرت را علف‌کاری می‌کنند یا در آن جو ترش می‌کارند و هر ساله در فروردین‌ماه درو می‌کنند. آبیاری کرت‌ها را هفتگی انجام می‌دهند.

در گذشته آبیاری نوبتی بود و تقسیم آب با تشت صورت می‌گرفت. برای این منظور جامی را که در کف سوراخی داشت روی سطح آب درون تشت قرار می‌دادند، آب به مرور از سوراخ وارد جام و در یک‌زمان معین پُر می‌شد و در آب فرو می‌رفت. این‌زمان را یک واحد آبیاری به حساب می‌آوردند و این معادل مقدار آبی بود که از جوی اصلی به کرت مورد نظر هدایت می‌کردند. مثلاً کسی که سهم آبش ده تشت بود، در فاصله‌ی زمانی ۱۰ بار که جام پُر می‌شد و در آب، تشت فرومی‌رفت، از آب جوی استفاده و کرت‌هایش را پُر می‌کرد. فاصله‌ی دو آبیاری را دمن می‌گفتند.

کار زمان‌بندی و مقدار آب سهم هر کس و نیز باز و بسته‌کردن راه آبیاری باغ‌ها بر عهده‌ی میراب بود.

در گذشته مالکیت زمین‌ها و نخلستان‌ها ارباب رعیتی بوده است. در واقع، همه‌چیز جز نیروی کار متعلق به ارباب بود و رعیت به صورت روزمزد روی زمین‌های اربابی کار می‌کرد و در پایان فصل کشاورزی مقداری گندم از مباحث ارباب دریافت می‌کرد.

اداره‌ی ملک اربابی، که معمولاً وسیع بود و کلان، از عهده‌ی یک نفر

برنمی‌آمد. بنابراین، هر ملک را به ۶ گاوبند تقسیم می‌کردند. هر گاوبند را یک مباحث همراه با یک چاروادار و تعدادی زیم (کارگر ساده) اداره می‌کردند.

داشت

معمولاً پس از ۱۲ تا ۱۵ سال یک نهال به سن بلوغ می‌رسد و به ثمر می‌نشیند. بسته به قدرت درخت از اطراف تاج و از میان شاخه‌های آن، بین ۵ تا ۱۰ خوشه رشد می‌کند. نخل‌داران خوشه‌ها را به نسبت زمانی که از بو (اسپات) خارج می‌شوند، گرده‌افشانی می‌کنند. بدین‌صورت که چند برتلنگ (شاخه خوشه‌ی نر) از خوشه جدا می‌کنند و در میان خوشه‌های ماده قرار می‌دهند و با رشته‌ای از برگ نخل دور آن را می‌بندند. در وقت گذاشتن برتلنگ در میان خوشه چند ضربه به برتلنگ می‌زنند تا دانه‌های گرده روی خوشه‌ی ماده بریزد. نگهداری و مراقبت از خوشه‌ی خرما تا مرحله‌ی خرماچینی از اهمّ امور نخل‌داری است و هرچه در این امر وقت و دقت بیش‌تری صرف شود، محصول بیش‌تری عاید نخل‌دار می‌گردد. حدود یک‌ماه بعد از گرده‌افشانی، خوشه به بار می‌نشیند. در نتیجه، حجم خوشه‌ی بسته‌ی زیاد می‌شود. معمولاً گره رشته‌ای که به دور خوشه بسته‌اند طوری است که با ازدیاد حجم خوشه و فشار آوردن به آن، به‌راحتی بازمی‌شود و خوشه آزاد می‌گردد. اگر گره باز نشود نخل‌دار باید از درخت بالا رود و گره را باز کند. در همین مرحله است که باید خوشه‌ها را از میان شاخه‌های نخل بیرون کشید و آن را بر زیر تاج نخل رها کرد و با طنابی از جنس سیسی (الیاف نخل)، انتهای خوشه را به شاخه‌ای بست تا در آینده سنگینی خوشه سبب شکستن آن نشود.

برداشت

تمامی دانه‌های خرما یک خوشه در یک زمان نمی‌رسند، بلکه بعضی زودتر و بعضی دیرتر نرم می‌شوند و می‌رسند. بنابراین، خرما را در چند مرحله برداشت می‌کنند. معمولاً به فاصله‌ی ۵ تا ۷ روز یکبار خرماچین بالای درخت می‌رود و عده‌ای نیز در زیر درخت چادر می‌گیرند تا خرماچین، با تکان دادن شاخه‌های خوشه، دانه‌های رسیده را درون چادر بریزد. ۲ تا ۳ بار این کار تکرار می‌شود و دست آخر، برای برداشت دانه‌های باقی‌مانده روی درخت، خوشه‌بری می‌کنند. خوشه را می‌برند و آن را در زنبیلی که به طنابی وصل است به پایین می‌فرستند. در این مرحله، چون خوشه را کامل می‌برند تعدادی از دانه‌ها نرسیده است. نخل‌داران دانه‌های نرسیده را در آفتاب قرار می‌دهند تا برسد. در گذشته خرماهای چیده‌شده را در جُلت می‌ریختند و به بازار می‌بردند، اما امروزه خرما را در کارتن‌های کوچک که بازار عرضه می‌کنند.

معمولاً قبل از برداشت خرما یا در اولین روز برداشت، جشنی در باغ برگزار و گوسفندی قربانی می‌کنند و ضمن مراسم شکرگزاری، به کارگران ناهار می‌دهند و یک‌روز را به شادی می‌گذرانند. در این روز بچه‌ها نیز ضمن بازی با کنگرو (دانه‌های

ریخته‌شده در زیر درخت) در جنگ و گریز کودکانه بهم می‌زنند و شادی می‌کنند.

مراحل رشد خرما

کُشاز: مرحله‌ی بعد از گرده‌افشانی. در این مرحله، دانه‌ها به اندازه‌ی دانه‌ی نخود است. معمولاً دو دانه روی یک کلاهک قرار دارد.

کنگرو: مرحله‌ی بعد از کُشاز. در این مرحله معمولاً از دو دانه مستقر بر یک کلاهک یکی می‌افتد و دیگری به اندازه‌ی آلبالو رشد می‌کند و از سبز روشن به رنگ سبز تیره متمایل می‌شود.

کنگ: دانه‌های سفت کاملاً رشدیافته، که از سبزی، بسته به نوع خرما، به زردی یا قرمزی یا قهوه‌ای گراییده‌اند. در این مرحله بعضی از انواع خرما شیرین و قابل خوردن است.

سرخال: مرحله‌ی بعد از کنگ. در این مرحله سر خرما شروع به نرم شدن می‌کند.

کمر رس: در این مرحله، نیمی از دانه‌ی نرم و نیم دیگر آن سفت است.

رطب: خرما کاملاً نرم شده و شیرهدار. اگر این نوع خرما در محیطی مناسب نگهداری نشود.

خرما: میوه‌ی کاملاً رسیده، آفتاب‌خورده، کم‌شیره. با چنین شرایطی می‌توان تا مدت طولانی آن را نگهداری کرد.

نام انواع خرما

آلون: نوعی خرما خشک که به آن قصب آلون نیز می‌گویند. بزمانی: نوعی خرما کوتاه و زردرنگ. در شهاد و نرماشیر نیز به دست می‌آید. مردم سیرجان آن را بزومنی می‌گویند و معتقدند که نهال آن را از بزمان ایرانی‌شهر آورده‌اند.

بلیس بنداز: نوعی خرما

خبیس: نوعی خرما

خوریک: خرمایی با رنگ قهوه‌ای و دانه‌ای کوچک‌تر از کروت و مضافتی.

رئی: خرمایی است با رنگ زرد و خرمایی به رنگ کهریابی. در نرماشیر نیز به دست می‌آید.

سنگ‌شکن: نوعی خرما زرد، سخت و خشک و درازاندام.

عالیشاهی: نوعی خرما نامرغوب که بیش‌تر به مصرف خوراک دام می‌رسد.

غرس یا قصر: خرما خشک با دانه‌های کشیده و کمرنگ.

قنداشکنی: خرمایی قد کشیده با رنگ زرد متمایل به سفید.

کروت: رنگ آن قهوه‌ای و خشک‌تر از مضافتی است. به همین دلیل برای صادرات بسیار مناسب است. نوع زرد آن در بم و نوع سیاه آن در شهاد و نرماشیر به دست می‌آید.

کلپته: نوعی خرما که بیش‌تر در جیرفت کاشته می‌شود.

گند گوی: نوعی خرما دانه‌درشت و شیرهدار.

گوی: خرمایی گرد با کنگ قهوه‌ای.

لوک: خرمایی با کنگ قرمز و خرما سیاه‌رنگ و دانه‌درشت.

مضافتی: خرمایی مرغوب، شیرهدار و شکننده که در بم بیش‌تر از انواع دیگر کاشته می‌شود.

هلیله‌ای: خرمایی دیررس است و در حدود اوایل زمستان می‌رسد. رنگ آن زرد است و جزو خوش‌مزه‌ترین خرماهای منطقه است.

از دیگر انواع خرما: پیارم، توچین، زردون، شیرگی، عبداللهی، قصب، گروک، موسایی، میزو، نای بند، نقلو، نوشتنی، همبر، شاهونی، شمسایی، آل مهتری، آلیجت، برنی، پیچج، خاروگ، خاصویی، خنیزی، خوش کنگ، شکرکی، فرز، کربنی، کلاهوک، کلپته، گواردیل، مراد سنگ و نگار.

برگرفته از: مجموعه‌مقالات «خرما در فرهنگ مردم جنوب ایران»

گفت‌وگو با «سیداحمد علوی» کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران

گفت‌وگو

متاسفانه در حوزه‌ی آب

تعامل سازنده‌ای بین پژوهشگران و مجریان برقرار نبوده است

اشاره: «اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران» یک سال پیش برای بررسی مسائلی حکمرانی آب کشور ایجاد شد تا در این زمینه در کشور تأثیرگذار باشد.

این اندیشکده در طول یک‌ساله که از عمرش می‌گذرد، سعی کرده است با انجام مطالعات و تحقیقات سیاست‌پژوهی، توجه عمومی را به بحران آب در کشور جلب کند و ضمن ایجاد مطالبه‌ی عمومی برای جلوگیری از اجرای برنامه‌هایی که به ادامه‌ی تخریب منابع آب زیرزمینی در کشور منجر می‌شود؛ در فضای قانون‌گذاری و اجرایی کشور نیز نسبت به موضوع بحران آب حساسیت بیش‌تری ایجاد کند.

برای بررسی فعالیت‌های اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران در طول یک‌سال گذشته و همچنین بررسی وضعیت منابع آب در کشور، با «سیداحمد علوی»، کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران به گفت‌وگو نشستیم.

علوی تا سال ۸۶ مدیریت آب منطقه‌ای استان کرمان را بر عهده داشته است و اکنون نیز با تشکیل اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران با حضور برخی دیگر از نخبگان آب استان و کشور، تلاش دارد تا از تخریب بیش از پیش منابع آب کشور و بحرانی‌تر شدن آن جلوگیری کند. در این گفت‌وگو، به بررسی فعالیت‌های اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران و ارائه‌ی برخی راهکارها برای جلوگیری از بحران دشت‌هایی مثل دشت زرنجان پرداخته شده است و در شماره‌های آینده نیز با ادامه‌ی این گفت‌وگو، موضوع حفظ و نگاه‌داری منابع آب در دشت بم و جنوب استان کرمان مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

یادداشت سردبیر:

این مصاحبه، من را یاد دو سه بیت، مصرع و ضرب‌المثل می‌اندازد: «خانه از پای» بیست ویران است/ خواجه در بند نقش ایوان است»، «یکی بر سر شاخ تین می‌برید»، حرف‌هایی را که ظرف دو سال گذشته مکرر اندر مکرر در همین خبرنامه به صورت غیرکارشناسی زده‌ایم، حالا از زبان پُرجوش و خروش یک کارشناس شریف و دلسوز مسائل آب می‌خوانید. جای تامل، درنگ، تفکر و عمل دارد. چون پای هستی و نیستی و تمدن‌مان در میان است.

نبود تعامل سازنده بین پژوهشگران و سیاست‌گذاران و مجریان در حوزه‌ی آب کشور

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران با بیان این‌که در کشور، از یک‌سو مجموعه‌هایی برای پژوهش‌های کاربردی و بسترهایی مثل دانشگاه‌ها و نخبگان آب کشور و از سوی دیگر فضای سیاستی و اجرایی داریم؛ اظهار داشت: متاسفانه هیچ‌گاه تعامل قوی و سازنده‌ای بین این دو مجموعه برقرار نبوده است و در حقیقت، در فضای پژوهشی بدون درک نیازهای فضای سیاستی و اجرایی، دست به یکسری تحقیقات و تولید اطلاعات می‌زنند و از سوی دیگر، فضای سیاستی و اجرایی هم در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها، خود را بی‌نیاز از فضای تحقیقاتی و پژوهشی و زحمات زیاد فضای پژوهشی و تحقیقاتی، می‌دانستند. علوی افزود: در واقع تلاش‌هایی که در موسسات تحقیقاتی و دانشگاهی انجام می‌شد خروجی قابل قبولی برای سیاست‌گذاران و مجریان نداشت.

تلاش اندیشکده برای ایجاد تعامل بین نخبگان آب و سیاست‌گذاران و مجریان

وی ادامه داد: بنابراین اندیشکده آمد تا بتواند با یک کار سیاست‌پژوهی و استفاده از ابزار ارتباطات، زحماتی را که در حوزه‌ی پژوهشی کشور در خصوص آب کشیده می‌شود، در یک تلاش از نوع سیاست‌پژوهی تکمیل و مورد استفاده‌ی فضای سیاستی و اجرایی بکند و این دو بلوک را به هم متصل کند. علوی خاطر نشان کرد: تلاش برای برقراری یک تعامل سازنده بین فضای سیاستی و اجرایی با موسسات تحقیقاتی و دانشگاه‌ها، به این شکل که نیازهای پژوهشی و تحقیقاتی فضای اجرایی و سیاستی را برای تصمیم‌گیری در زمینه‌ی حکمرانی بررسی و این تقاضا و نیاز را به فضای پژوهشی ارائه کند، به عنوان یکی از اولویت‌های اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران، مورد نظر قرار گرفت.

وی افزود: در تلاش سیاست‌پژوهی، اطلاعات دانش و نتایج استخراج‌شده از فضای پژوهشی و تحقیقاتی در یک فرآیند مورد استفاده‌ی فضای سیاستی و اجرایی قرار می‌گیرد و روش‌هایی هم به کار

محدوده‌ی مطالعاتی دچار وضعیت بحرانی هستند و در حالی که نتیجه‌ی مجموعه‌ی تلاش‌های آب کشور و تحقیقات و پژوهش‌های انجام‌شده را که ارائه‌کننده‌ی این بحران در حد بالاست، داریم؛ از طرف دیگر می‌بینیم در حوزه‌ی اجرایی و سیاستی، درست در جهت تخریب همین دشت‌های بحرانی تصمیم‌گیری می‌شود و از نتایج پژوهشی استفاده نمی‌شود.

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران تصریح کرد: وقتی در مجلس شورای اسلامی موضوع تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز مطرح می‌شود، دوباره تصمیم به دادن پروانه و مجوز به چاه‌هایی که با تخلف ایجاد شدند می‌شود و این، یعنی بی‌توجهی به تحقیقات و پژوهشی که از بین رفتن تمدن را به‌طور روشن بیان می‌کند.

علوی افزود: وقتی کسری بیلان دشت‌های آب کشور از مرز ۹ میلیون مترمکعب فراتر می‌رود، یعنی دارد فریاد می‌زند که سرفه‌های آب کشور در حال تخریب هستند؛ یعنی دارد فریاد می‌زند که بیش از حد قابل قبول، از منابع آب تجدیدپذیر استفاده می‌کنیم.

استفاده از آب‌های تجدیدپذیر؛ در دنیا حداکثر ۴۰ درصد و در ایران بیش از ۸۰ درصد

وی ادامه داد: در دنیا درصد استفاده از آب‌های تجدیدپذیر حداکثر ۴۰ درصد است و بیش از آن، وارد تنش آبی می‌شویم؛ اما در کشور ما بیش از ۸۰ درصد از آب تجدیدپذیر استفاده می‌شود و این به معنی خشک‌شدن دریاچه‌ی ارومیه، تالاب تشک و بختگان، دریاچه‌ی ماهارلو، تخریب گاوخونی، ایجاد مشکل برای کیفیت آب کارون و تخریب سایر دشت‌ها و منابع آب زیرزمینی است. علوی اظهار داشت: در فضای پژوهشی، تحقیقاتی و تهیه‌ی اطلاعات پایهای کشور، برای آب تولید اطلاعات می‌شود و بیانگر این حد از تخریب منابع آب است؛ در مقابل، تصویب این ماده‌ی واحد را می‌بینیم، یا در کنار آن در دولت دهم طرح‌هایی مثل فدک و خودکفایی پنبه، گندم و دانه‌های روغنی در مناطقی که دشت‌هایش ممنوعه و بحرانی است، تصویب‌گیری می‌شود.

وی افزود: در جاهایی که می‌توانیم به سادگی با استفاده از موضوع تجارت آب مجازی واردکننده‌ی محصولات پُر آب کشاورزی باشیم؛

گرفته می‌شود تا دغدغه‌هایی که در مورد آن‌ها تحقیق شده، بر مجریان اثرگذار باشد و در تصمیم‌گیری‌ها از نتایج استفاده کنند. این نخه‌ی آب کشور با بیان این‌که به‌طور مثال تلاش‌هایی در خصوص بحران منابع آب تجدیدپذیر انجام و در این خصوص، تولید اطلاعات و دانش شده که وضعیت تا چه اندازه بحرانی است؛ گفت: بسیاری از حوزه‌های آب‌ریز و دشت‌هایی که روزگاری از پتانسیل خوبی برخوردار بودند، اکنون دچار بحران‌هایی از جمله پدیده‌ی نشست زمین، پیش‌روی جبهه‌ی آب شور و کاهش کیفیت آب شده‌اند.

بیش از نیمی از ۶۰۹ محدوده‌ی مطالعاتی، دچار وضعیت بحرانی است

علوی افزود: براساس تحقیقات انجام‌شده، بیش از نیمی از ۶۰۹

وی افزود: بنابراین اگر مطالبه‌ی عمومی ایجاد کنیم، نماینده‌ی مجلس این نوع قوانین را تصویب و استغاف‌کننده‌ی غیرمجاز هم بیش از پروانه برداشت نخواهد کرد و مدیریت آب استان نیز برای بخش صنعت و شرب، برداشت جدیدی تعریف نمی‌کند و این، یعنی تلاش و فرایند سیاست‌پژوهی که اندیشکده در دستور کار خود دارد.

وظیفه‌ی اندیشکده: تاثیر گذاری بر روند اصلاح حکمرانی آب کشور

علوی با بیان این‌که اصلاح روند حکمرانی آب کشور، وظیفه‌ی اندیشکده نیست؛ اظهار داشت: وظیفه‌ی اندیشکده تاثیر گذاری بر روند اصلاح حکمرانی آب کشور است و در این خصوص، در یک سال گذشته مقالات پایه‌ای تدوین کرده‌ایم که از آن جمله آن است که هر فردی بداند چرخه‌ی آب چگونه است و پیادهای دخالت بشر در این چرخه به چه نحوی خواهد بود.

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران افزود: این، یک مقاله‌ی ترویجی است که براساس آن نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم کشور ایران که در محدوده‌ی مدار ۳۰ درجه‌ی شمالی است و بارندگی آن محدودیت خاصی دارد؛ بارندگی مثل اروپا یا ژاپن را داشته باشد. علوی افزود: متوسط بارندگی در ایران در حد ۲۵۰ میلی‌متر است و وقتی مطرح می‌شود خشک‌شدن دریاچه‌ی ارومیه ناشی از خشک‌سالی است ولی توجهی به برداشتهای غیرمجاز از آب زیرزمینی و آب سطحی نمی‌شود، بیانگر این است که چرخه‌ی آب را نمی‌دانند و به خاطر ندانم‌کاری‌هایشان می‌خواهند دیگران را نمانند.

وی ادامه داد: مقاله‌ی دومی که اندیشکده تولید و به صورت یک مجلد چاپ کرده و در اختیار عموم گذاشته، با موضوع منابع آب زیرزمینی است.

علوی با بیان این‌که تصویری که بسیاری از کشاورزان داشتند این بود که دشت رفسنجان به دریا وصل است و خشک نمی‌شود و یا با ترسالی آن‌چه که بیلان منفی ایجاد کرده‌ایم از بین خواهد رفت؛ گفت: در این مقاله بیان شده است که چگونه باید با منابع زیرزمینی برخورد کنیم.

بررسی روند حقوق آب از پیش از ۱۳۰۰ تاکنون

وی افزود: مقاله‌ی سومی که تهیه شده و در حال ویراستاری نهایی است، به بررسی روند حقوق آب از پیش از ۱۳۰۰ تاکنون می‌پردازد. علوی ادامه داد: در این مقاله، به روند حقوق آب و پیامدهایی که قوانین مربوط به آب مصوب و اجرا شده است و حتی بررسی حقوق آب پیش از قانون مدنی نیز پرداخته شده است.

وی خاطرنشان کرد: این مقاله تلاش دارد پیامدهایی را که مورد توجه قرار نگرفته، توسط ابزار ارتباطی در اختیار عموم بگذارد و آگاه‌سازی عمومی کند و از سوی دیگر، عزم عمومی را برای جلوگیری از پیامدهایی که در فضای اجتماعی گذاری کشور برای آب شکل گرفته است، تجهیز کند تا این‌که منجر به اصلاح قوانین مربوط به آب شود. علوی طراحی و بارگذاری تازماتی اندیشکده را از دیگر تلاش‌های انجام‌شده دانست و اظهار داشت: تصور می‌کنم تلاش خوبی بوده و این تا زمان به نحوی بارگذاری شد که باعث ارتباط بین اندیشکده و مخاطبان شده است؛ ضمن این‌که استقبال از این تارنما برای سال اول، بیش از حد انتظار بود.

برگزاری نشست‌هایی با حضور ذی‌نفعان و ذی‌مداخلان نظام حقوقی آب در بخش کشاورزی

وی به برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای خبرنگاران در قالب ۲۸ کارگاه با موضوعات مرتبط با آب نیز اشاره کرد و گفت: برگزاری نشست‌هایی با حضور ذی‌نفعان و ذی‌مداخلان نظام حقوقی آب در بخش کشاورزی، از جمله نشست آب رفسنجان و مطالعات تطبیق منابع و مصارف آب رفسنجان و بررسی راه‌های برون‌رفت از بحران نیز از جمله دیگر اقدامات اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران بوده است.

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران افزود: در سال دوم نیز دنبال این هستیم تا وضعیت موجود حکمرانی آب کشور را از زیبایی کنیم و تصور می‌کنیم از دل این ارزیابی، برخی خلاها و شکاف‌ها بیرون بیاید تا با اولویت‌بندی به برخی از این خلاها و شکاف‌ها در مدیریت آب کشور بپردازیم؛ به‌گونه‌ای که در روند اصلاح حکمرانی آب کشور اثرگذار باشد.

علوی افزود: اندیشکده منابع محدودی دارد، بنابراین اولویت‌هایی که در نظر گرفته می‌شود باید در راستای ایجاد ارتباط سازنده بین فضای تحقیق و پژوهش با فضای تصمیم‌سازی و اجرایی کشور باشد.

◀ ادامه در صفحه‌ی ۷

مطالعاتی در خصوص تطبیق منابع و مصارف آب رفسنجان را آغاز کرده‌ایم که در مرحله‌ی اول، ما را به اطلاعات قابل اتکایی در مورد وضعیت موجود می‌رساند و در گام دوم نیز راه‌های برون‌رفت از بحران را بررسی و ارائه می‌کند؛ اما موضوع اساسی این است که در خصوص راه‌های برون‌رفت از بحران، چه مجموعه‌هایی درگیر می‌شوند و چه قدر می‌تواند توفیق پیدا کند.

باید یک‌دوم از باغ‌های رفسنجان تقلیل یابد

علوی افزود: خیلی امیدوی به برگرداندن دشت رفسنجان به ۴۰ سال پیش نیست؛ اما اگر بخواهیم دشت رفسنجان را در همین وضعیت فعلی نگه داریم و بیش از این تخریب نکنیم، باید نزدیک به یک‌دوم از باغ‌ها را تقلیل دهیم و این بدین معنی است که همه در یک تبدیل مالکیت به سهام مشارکت کنند و باغ‌هایی را که از نظر آب و خاک مطلوب‌تر است، شناسایی و برای همه نگه‌داری کنیم.

وی ادامه داد: در این شرایط، باغ‌هایی که می‌تواند برای نسل بعدی هم حفظ شود مربوط به همه‌ی مالکان فعلی خواهد بود و افرادی که باغ‌شان را خشک می‌کنند، در بخشی که نگهداری می‌شود به همان میزان از لحاظ ارزشی در سرمایه‌ی باقی‌مانده سهم خواهند داشت.

علوی با بیان این‌که این، کار بزرگ و سختی است و نیاز دارد تا مورد پذیرش و مشروعیت عمومی قرار گیرد؛ تاکید کرد: از طرفی مجربان و قانون‌گذاران نیز باید از پیگیری تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز خودداری کنند و اجازه‌ی برداشت جدید ندهند و حتی در دشت‌های کرمان، بردسیر و قریه‌العرب برداشت جدید انجام نشود؛ چرا که دشت رفسنجان توسط دشت‌های بردسیر، قریه‌العرب، باغین و کرمان تغذیه می‌شود.

وقتی که برای نماینده‌ی مردم در مجلس، تمام اطلاعات دشت‌های بحرانی و پیامدهای از این رفتن این دشت‌ها را تبیین می‌کنند و می‌گویند با قانون تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز، وضعیت بسیار بحرانی‌تر خواهد شد؛ اما آن نماینده‌ی مردم می‌گوید این سخنان درست است ولی در انتخابات بعدی نیاز به رای مردم دارم، یا وقتی که در بخش خصوصی می‌بینیم استفاده‌کننده از آب زیرزمینی دوبرابر پروانه‌ی مجاز آب برداشت می‌کند و می‌داند این اضافی برداشت باعث خشک‌شدن چاه‌ها می‌شود؛ نمی‌توانیم بگوییم آن نماینده و آن فرد در بخش خصوصی خواب است، بلکه خود را به خواب زده‌اند.

وی بار دیگر با تاکید بر این‌که این کار بزرگ مشارکت ذی‌نفعان و ذی‌مداخلان را می‌طلبد؛ گفت: در بخش صنعت و شرب هم نباید برداشت جدیدی انجام شود و اگر قرار است در این دو بخش برداشتی انجام شود از همان چاه‌های موجود خریداری گردد.

علوی افزود: این طرح بزرگ، اما و اگرهایی دارد که هم دولت و هم مردم باید بپذیرند.

تاکید بر آگاه‌سازی عمومی و باز کردن چشمان افرادی که خود را به خواب زده‌اند

وی با بیان این‌که اندیشکده می‌خواهد در این آگاه‌سازی و اصلاح حکمرانی اثرگذار باشد و راه‌های برون‌رفت از بحران را بررسی و ارائه کند؛ گفت: اندیشکده می‌خواهد تلاش کند تا افرادی که به خواب سنگین فرورفته‌اند بیدار شوند و افرادی هم که خودشان را به خواب زده‌اند مطالبه و درخواست عمومی باعث شود تا چشمان خود را باز کنند

علوی در رابطه با افرادی که خود را به خواب زده‌اند تصریح کرد: وقتی که برای نماینده‌ی مردم در مجلس، تمام اطلاعات دشت‌های بحرانی و پیامدهای از بین رفتن این دشت‌ها را تبیین می‌کنند و می‌گویند با قانون تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز، وضعیت بسیار بحرانی‌تر خواهد شد؛ اما آن نماینده‌ی مردم می‌گوید این سخنان درست است ولی در انتخابات بعدی نیاز به رای مردم دارم، یا وقتی که در بخش خصوصی می‌بینیم استفاده‌کننده از آب زیرزمینی دوبرابر پروانه‌ی مجاز آب برداشت می‌کند و می‌داند این اضافی برداشت باعث خشک‌شدن چاه‌ها می‌شود؛ نمی‌توانیم بگوییم آن نماینده و آن فرد در بخش خصوصی خواب است، بلکه خود را به خواب زده‌اند.

صادرکننده‌ی این نوع تولیدات کشاورزی هستیم و این، یعنی بین فضای اطلاعاتی، تحقیقاتی و پژوهشی و فضای اجرایی و تصمیم‌گیری هیچ‌گونه تعامل سازنده‌ای نیست.

علوی ادامه داد: بنابراین، باید این اطلاعات را در یک تلاش قابل قبول تکمیل و به نحوی برای فضای سیاستی و اجرایی تصویر کنیم تا آینده را به‌خوبی متصور شود.

ضرر استفاده از منابع آب: صدها برابر بیش از نفع اقتصادی آن‌ها

وی خاطرنشان کرد: باید ارزیابی کنیم چه میزان در ۲۵ سال گذشته از حوزه‌ی دریاچه‌ی ارومیه محصول برداشت کرده‌ایم و اکنون اگر قرار باشد جلوی این تخریب را بگیریم چه میزان باید هزینه کنیم و اگر هزینه کنیم تا آن را به روز اول برگردانیم و هنوز جای این پرسش باقی می‌ماند که آیا به روز اول برمی‌گردد؟

علوی افزود: با این بررسی متوجه می‌شویم نتیجه‌ی اقتصادی تلاش ما در افزایش سطح زیر کشت در حوزه‌ی دریاچه‌ی ارومیه که منجر به خشک‌شدن این دریاچه شده، یک واحد است؛ اما اکنون باید ۲۰۰ واحد هزینه کنیم تا آن را به روز اول برگردانیم و هنوز جای این پرسش باقی می‌ماند که آیا به روز اول برمی‌گردد؟

وی ادامه داد: یعنی تلاش کردیم تا در بخش کشاورزی توسعه بدهیم؛ اما توجه نکردیم که این توسعه باعث می‌شود اگر دریاچه‌ی ارومیه خشک شد استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، کردستان و زنجان در داخل کشور و حتی کشورهای همسایه، دچار خطر شوری زمین‌های کشاورزی خواهند شد و ضرر آن صدها برابر بیش از نفع اقتصادی آن است.

علوی اظهار داشت: بنابراین وقتی که تصویر به این روشنی می‌تواند براساس تکنیک روندیابی و اجرایی سیاستی و اجرایی منتقل شود و در کشور هم اصلاح آن یک مطالبه‌ی عمومی شود، دیگر تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای ادامه‌ی توسعه راحت نیست و مجموعه‌ی سیاستی و اجرایی بسیج می‌شوند تا این مشکل را مهار کنند.

وی در همین خصوص به تجربه‌ای که در کشور اتحاد جماهیر شوروی سابق انجام شده است اشاره کرد و گفت: طرح استفاده از دریاچه‌ی اورال برای توسعه، یکی از اختراعات رهبران این کشور بود؛ اما بعدها تبدیل شد به یک زخم عمیق و مسئولان این کشور مجبور شدند برای برگرداندن دریاچه به وضع قبل، ده‌ها و صدها برابر هزینه کنند تا جلوی بحران را بگیرند.

نشست زمین، کاهش کیفیت آب، پیش‌روی جبهه‌ی آب شور و خشک‌شدن چاه‌ها؛ مشکلات دشت رفسنجان

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران به دشت رفسنجان هم اشاره و تصریح کرد: فضای سیاست‌پژوهی در دشت رفسنجان در استان کرمان نیز برآورد می‌کند که در ۴۰ سال گذشته که این دشت وارد مرحله‌ی بحرانی شده، چه میزان درآمد اقتصادی داشته و الا آن که به بحران رسیده چه میزان منابع اقتصادی در حال از بین رفتن است و اگر تبدیل شود به یک دشت سوخته و هیچ‌گونه فعالیت اقتصادی در آن انجام نشود، چه مشکلات اقتصادی، اجتماعی، امنیتی و سیاسی برای استان و کشور به دنبال خواهد داشت.

علوی افزود: بنابراین وقتی اطلاعات را در اندیشکده در یک تلاش از نوع سیاست‌پژوهی به نحوی تالیف و تدوین کنیم و در قالب بسته‌های مجزا برای هر بخش از کشور، شامل وضعیت موجود و پیامدهای ادامه‌ی وضعیت موجود را به صورت عواقب سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی به سیاست‌گذاران و مجربان ارائه و آن را به صورت یک درخواست عمومی پیگیری کنیم، می‌توانیم امیدوار باشیم که روند تخریبی منابع آب کشور کند و حتی متوقف شود.

وی ادامه داد: آگاه‌سازی عمومی و تاثیر گذاری در فضای اجرایی و سیاسی برای پیگیری حل مشکلات و جلوگیری از پیامدهای مخربی که ناشی از ادامه‌ی این روند است، راندیشکده در دستور کار خود دارد که البته کار خیلی سخت و گاهی وقت‌ها نزدیک به محال است.

وی در خصوص جلوگیری از وضعیت بحران منابع آب دشت رفسنجان، با بیان این‌که اندیشکده نمی‌تواند در جایگاه دولت قرار گیرد؛ اظهار داشت: اکنون در دشت رفسنجان با نشست زمین، کاهش کیفیت آب، پیش‌روی جبهه‌ی آب شور، مشکل کمیت آب و خشک شدن چاه‌ها مواجه هستیم و همه هم این وضعیت را لمس می‌کنند، ولی تلاش قابل قبولی انجام نمی‌شود و حتی اضافه‌برداشت از چاه‌های مجاز داریم.

کارشناس اندیشکده‌ی تدبیر آب ایران افزود: در نخستین گام، طرح

مقاله

امکان‌سنجی و تحلیل اثربخشی توسعه‌ی خوشه‌ی صنعتی خرمای کشور

مقداد تکلوژاده
دبیر کمیسیون کشاورزی
اتاق بازرگانی کرمان

توسعه‌ای نشان داده شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود در اثر اجرای پروژه باید در حدود ۲۰ درصد از واحدها یعنی واحدهای کوچک نه خرد، که در حال حاضر از سطح تکنولوژی متوسطی برخوردارند، سطح تکنولوژی خود را ارتقا داده و از تکنولوژی پیشرفته برخوردار گردند. همچنین ۷۰ درصد واحدهای خرد نیز که در حال حاضر از سطح تکنولوژی پایینی برخوردارند، با اقدامات توسعه‌ای به سطح بالاتری از تکنولوژی دسترسی پیدا خواهند کرد. سطر سوم جدول حاکی از تعداد واحدهای فعال در مجموعه در قبل و بعد از مداخله‌ی توسعه‌ای است. در مثال حاضر، تنها ۲۶ واحد فعال و ۱۹ واحد غیرفعال و راکد در مجموعه‌ی توسعه‌ی خوشه‌ای وجود دارد. پیش‌بینی می‌شود که به‌واسطه‌ی اجرای پروژه‌های توسعه‌ی خوشه‌ای و رونق گرفتن فضای کسب‌وکار مجموعه، بخشی از واحدهای راکد فعال شده و تعدادی نیز واحد جدید راه‌اندازی شود. به عبارت مشخص، در حدود ۱۹ واحد غیرفعال شروع به کار خواهد کرد. در حال حاضر، براساس نظر متخصصان صنعت خرما، میانگین سرمایه‌گذاری لازم برای تأسیس یک واحد کوچک اعتباری حداقل معادل ۶۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد. بنابراین، در صورتی که دولت بخواهد مستقیماً اقدام به تأسیس ۱۹ واحد فرآوری خرما نماید، باید حداقل مبلغی معادل ۱۱۴ میلیارد ریال هزینه نماید (مضافاً این که مشکلات مربوط به مشارکت دادن بخش خصوصی و سایر معضلات مربوط به تأمین اعتبار پروژه از کفالت بانکی و غیره نیز وجود دارد). اما در اثر اجرای این پروژه و با صرف فقط ۱۰ میلیارد ریال، مقدمات چنین برنامه‌ی به‌راحتی فراهم می‌شود.

اثربخشی توسعه‌ی خوشه‌ی صنعتی از نظر اجتماعی

اشتغال از آن حیث که می‌تواند زمینه‌های برطرف نمودن فقر، افزایش رفاه و کاهش نابرابری اجتماعی را فراهم نماید، به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین شاخص‌های ارزیابی اثرات اجتماعی اجرای یک پروژه‌ی توسعه‌ی محسوب می‌شود. همان‌گونه که پیش از این ذکر شد، در ۲۶ واحد فرآوری خرمای این مجموعه‌ی صنعتی، در حدود ۷۸۰ نفر مشغول فعالیت هستند. علاوه بر این، در حدود ۷۰۰ نفر نیز به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در سایر حلقه‌های زنجیره‌ی تولید به‌کار اشتغال دارند. بنابراین، در مجموع می‌توان گفت که کل اشتغال تجمع در حدود ۱۴۸۰ نفر می‌باشد.

آن‌گونه که در جدول نشان داده شده است، به‌واسطه‌ی اجرای پروژه‌ی توسعه‌ی خوشه‌ای تحولات قابل توجهی در حوزه‌ی اشتغال در مجموعه‌ی خوشه‌ی صنعتی خرمای کشور به وقوع خواهد پیوست. با احتساب این که تعداد واحدهای فرآوری فعال از

به‌عنوان مثال، واحدهای فعال در مجموعه‌ی صنعتی خرما (در استان بوشهر) در حال حاضر سالانه ۱۴۰ هزار تن خرما را بسته‌بندی و فرآوری می‌نمایند. بررسی پتانسیل و توان تولیدی خوشه‌ی صنعتی خرمای بوشهر با عنایت به وجود ظرفیت‌های خالی و همچنین در صورت توسعه‌ی واحدهای صنعتی بهداشتی به لحاظ کیفی و کمی، پیش‌بینی می‌شود کل تولید این مجموعه بیش از ۲۳ درصد افزایش سودآوری در طول سال افزایش یابد.

به این اعتبار و با فرض ثابت ماندن قیمت محصول (که به احتمال زیاد افزایش خواهد یافت) ارزش فروش نیز معادل ۳۳ درصد افزایش خواهد یافت (البته با افزایش قیمت محصول، ارزش فروش افزایش بیش‌تری را نیز تجربه خواهد نمود). با توجه به این که ارزش فروش در وضعیت فعلی سالانه بالغ بر ۹۶۰ میلیارد ریال می‌باشد، می‌توان به افزایشی معادل ۳۲۰ میلیارد ریال در اثر توسعه‌ی این تجمع امیدوار بود.

با توجه به این که در راستای اجرای پروژه‌های توسعه‌ی خوشه‌ای، سطح رقابت‌پذیری واحدها افزایش خواهد یافت، حتی اگر در بدبینانه‌ترین حالت سهم این واحدها از صادرات ثابت بماند شاهد افزایش میزان صادرات از لحاظ ارزش خواهیم بود.

حال می‌توان از طریق مقایسه‌ی مخارج مورد نیاز برای اجرای پروژه‌ی توسعه‌ی واحدها و دستاوردهای اقتصادی حاصل از آن، به توجیه اقتصادی آن پی برد. مقایسه‌ی رقم هزینه‌شده (۱۰ میلیارد ریال در ماکزیمم حالت) با ۳۳ درصد افزایش صورت‌گرفته در ارزش فروش (معادل ۲۲۰ میلیارد ریال در مینیمم حالت) به‌طور قابل ملاحظه‌ای توجیه اقتصادی اجرای این پروژه را نشان می‌دهد. همچنین با تنوع در بسته‌بندی‌ها براساس فیدبک‌های بازار و آشنایی واحدها با اصول اولیه‌ی بازاریابی، قیمت فروش محصولات خوشه نیز بالا خواهد رفت. براساس تجربیات به‌دست‌آمده در سایر خوشه‌ها، مخصوصاً خوشه‌ی صنعتی خرمای بهم، حداقل افزایشی معادل ۲۰ درصد را از نظر قیمت شاهد خواهیم بود.

اثربخشی توسعه‌ی خوشه‌ی صنعتی از نظر تولیدی

نکته‌ی بررسی‌شده این است که اجرای یک پروژه‌ی توسعه‌ی چه منافعی را در جهت بهبود تکنولوژی و نوآوری ایجاد می‌نماید و آیا می‌تواند منجر به بهبود آن گردد. شاخص‌های دیگری که در این قسمت به‌واسطه‌ی آن میزان اثربخشی اجرای پروژه قابل بررسی است، تعداد بنگاه‌هایی است که به‌واسطه‌ی توسعه‌ی این مجموعه توسعه یافته و ایجاد می‌شوند. به‌عنوان مثال در جدول، سه سطر اول وضعیت تکنولوژیک بنگاه‌های مجموعه‌ی قبل و بعد از مداخله‌ی

یکی از استراتژی‌های توسعه‌ی اقتصادی که در خلال سال‌های اخیر توجه زیادی به آن شده است، توسعه‌ی از طریق خوشه‌های صنعتی است. در خلال دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی، رشد سریع ادبیات موضوع خوشه‌های صنعتی، ارتباطات قوی‌ای با سایر موضوعات مرتبط مانند مدیریت بازرگانی، سیاست‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایجاد کرد.

با وجود این که چندین دهه از مطرح شدن موضوع خوشه‌های صنعتی در ادبیات توسعه می‌گذرد و تجارب متعددی نیز به لحاظ اجرایی در کشورهای مختلف در حال توسعه و توسعه‌یافته در این حوزه حاصل شده است، اما متأسفانه ادبیات و فرهنگ توسعه‌ی خوشه‌ای به دلایل مختلف در بسیاری از کشورها آن‌گونه که باید نهادینه نشده است و آگاهی لازم در این جوامع، پیرامون این موضوع شکل نگرفته است.

خرمای خوشه‌ی صنعتی عموماً به عنوان گروهی از بنگاه‌های تجاری و سازمان‌های غیرتجاری تعریف می‌شوند و عنصر کلیدی برای اعضای گروه، رقابتی عمل کردن آن‌هاست. آن‌چه این خوشه‌ها را به یکدیگر مرتبط می‌سازد، روابط متقابل بنگاه‌های عضو در آن‌ها به‌عنوان خریدار و عرضه‌کننده‌ی نیازهای یکدیگر، استفاده از تکنولوژی‌های مشترک، خریداران مشترک، کانال‌های توزیع مشترک، مشاوره و ذخیره‌ی نیروی کار همگانی است. شرکت‌های رقابتی، خوشه‌های رقابتی را ایجاد می‌نمایند و جاذبه‌های اقتصادی در نهایت خوشه‌ها را به یکدیگر نزدیک خواهد نمود.

براساس بررسی به‌عمل‌آمده درخصوص چگونگی ایجاد خوشه‌ها در کشورهای مختلف و برای صنایع گوناگون، اگرچه مشترکاتی در این رابطه وجود دارد، اما علی‌رغم تمامی مشابهت‌ها یک الگوی خاص، عمومی و مشترک برای تأسیس خوشه که جهان‌شمول بوده و در تمامی کشورهای دنیا قابلیت پیاده‌سازی داشته باشد، وجود ندارد. هر منطقه براساس خصوصیات و پتانسیل‌های خود و با توجه به ویژگی‌های صنعت مورد نظر، باید برنامه‌ی خاص خود را برای ایجاد و توسعه‌ی خوشه‌ها به اجرا درآورد.

اثربخشی توسعه‌ی خوشه‌ی صنعتی از نظر اقتصادی:

به‌عنوان یک نکته‌ی مهم آغازین باید گفت که روش‌های امکان‌سنجی و شیوه‌ی بررسی توجیه‌پذیری اجرای یک پروژه‌ی توسعه‌ای (اعم از مجموعه‌ی صنعتی، خوشه‌ی صنعتی و...) از جهات متعددی با بررسی توجیه‌پذیری اجرای یک پروژه‌ی عمرانی و فیزیکی (تأسیس واحد تولیدی و...) متفاوت می‌باشد. در بررسی توجیه‌پذیری اجرای یک پروژه‌ی توسعه‌ی خوشه‌ای، به سختی می‌توان از شیوه‌های متعارف امکان‌سنجی چون «بررسی ارزش خالص فعلی پروژه»، «بررسی نرخ بازدهی داخلی پروژه»، «تجزیه و تحلیل نقطه‌ی سر به سر» و غیره استفاده نمود. در واقع این روش‌ها نیازمند پیش‌بینی دقیق‌تر توابع و مخارج اجرای طرح است که طبعاً برای یک پروژه‌ی عمرانی می‌توان با درصدی از اطمینان برآوردی از آن‌ها داشت. اما برای اجرای پروژه‌ی توسعه‌ی خوشه‌ای برای یک تجمع یا خوشه‌ی صنعتی با مجموعه‌ای از واحدهای فعال مواجهیم که دست‌یابی به داده‌ها و اطلاعات آن‌ها کار بسیار دشواری است و لذا چنین محدودیتی امکان‌پذیری اجرای این روش‌ها را بسیار پایین می‌آورد. علاوه بر این، از داده‌های مربوط به واحدهای فعال در یک مجموعه‌ی صنعتی به لحاظ زمانی، مکانی و اندازه‌ی همگن و یکسان نبوده و در اغلب موارد تمامی این واحدها قابل حصول نیستند و این امر نیز محدودیت دیگری را بر مطالعه تحمیل می‌نماید.

از این‌رو، هم میارها و شاخص‌های ارزیابی متفاوت می‌شوند و هم بخش قابل ملاحظه‌ای از نتیجه‌گیری‌ها مبتنی بر استنتاج کیفی خواهد بود و نه لزوماً کمی. از مهم‌ترین شاخص‌هایی که می‌توان با استفاده از آن‌ها اثربخشی اقتصادی اجرای یک پروژه‌ی توسعه را برای یک مجموعه و یا خوشه‌ی صنعتی بررسی نمود، می‌توان به مواردی چون تغییرات ایجادشده در میزان تولید و ظرفیت تولیدی مجموعه‌ی صنعتی و تغییرات ایجادشده در ارزش فروش و صادرات مجموعه‌ی صنعتی اشاره داشت.

براساس تجارب حاصله از اجرای پروژه‌های توسعه‌ای برای خوشه‌ها و مجموعه‌های صنعتی برای اجرای کامل یک پروژه‌ی توسعه‌ای، در حدود ۱۰ میلیارد ریال هزینه خواهد شد. به عبارت دیگر، مخارج لازم برای اجرای چنین پروژه‌ای معادل یک میلیارد تومان خواهد بود که باید از منابع استانی و توسط سازمان‌های مختلف توسعه‌ی تأمین گردد.

برخی از مشخصات تکنولوژیک مجموعه، قبل و بعد از مداخله‌ی توسعه‌ای

بهبود حاصل شده	وضعیت مجموعه بعد از مداخله	وضعیت مجموعه قبل از مداخله
۲۰٪	۲۰٪	درصد بنگاه‌هایی که از سطح تکنولوژی پیشرفته برخوردارند
۵۰٪	۷۰٪	درصد بنگاه‌هایی که از سطح تکنولوژی متوسط برخوردارند
۷۰٪	۸۰٪	درصد بنگاه‌هایی که از سطح تکنولوژی پایین برخوردارند
۱۹	۴۵	تعداد واحدهای فعال و نیمه‌فعال صنعتی در مجموعه

ادامه از صفحه ۵

دشت بم قابل حفظ و نجات است

وی در خصوص دشت بم نیز اظهار داشت: اندیشکده به دنبال این است که به صورت کلان بر روند اصلاح حکمرانی آب اثرگذار باشد و در این راستا، برخی مناطق ممنوعه بحرانی در کشور وجود دارد و برخی از دشت‌ها هم ممنوعه هستند اما روند تخریبی را کم‌تر دارند، بنابراین باید تلاش کنیم تا با استفاده از تجربه‌ی دشت‌های ممنوعه بحرانی، دشت‌هایی را که به حد بحران نرسیده‌اند حفظ کنیم و دشت بم از دشت‌هایی است که هنوز قابل حفظ و نجات است.

علوی افزود: اندیشکده، دشت رفسنجان را به عنوان پایلوت یک دشت بحرانی و دشت بم را به عنوان پایلوت دشتی که باید برای حفظ و پایداری آن تلاش شود، در نظر گرفته که در صورت تامین منابع، به دشت بم نیز ورود خواهد کرد.

روند نگران‌کننده برداشت از منابع آب زیرزمینی در دشت‌های جنوبی استان

وی ادامه داد: در طول سال‌های اخیر، جنوب استان کرمان هم روند تخریب آب زیرزمینی را داشته است و البته نگرانی در خصوص دشت‌های جنوبی بیش‌تر است؛ چرا که روند برداشت از منابع آب زیرزمینی در دشت‌های جنوبی به‌شدت رو به افزایش است.

علوی با اشاره به برداشت آماري از چاه‌های غیرمجاز استان کرمان در اواخر دوران کارشناسی در مدیریت آب کرمان، گفت: تعداد چاه‌های غیرمجاز در دشت‌های جنوبی قابل مقایسه با دشت‌های شمالی نیست؛ چرا که در بررسی آماري که در سال ۸۶ انجام شد، گزارش وضعیت چاه‌های غیرمجاز در شهرستان‌های شمالی در حد ۲۰۰ حلقه چاه و تعداد چاه‌های غیرمجاز در دشت‌های جنوبی ۳۰۰۰ حلقه چاه بود که متأسفانه در طول سال‌های اخیر نیز روند افزایشی داشته است.

وی افزود: اما در دشت بم، جای این امید هست که در دوران مدیریتم در آب کرمان حجم تنظیم سد نساء را به‌گونه‌ای نهایی کردیم که قنوت دشت بم دچار آسیب نشوند.

علوی ادامه داد: مشاور، حجم تنظیم سد نساء را ۱۷۱ میلیون مترمکعب در نظر گرفته بود که به ۱۲۱ میلیون مترمکعب تقلیل دادیم و سازه‌ی سد را طوری ساختیم که امکان سرریز ۵۰ میلیون مترمکعب آب وجود داشته باشد.

وی گفت: مدیریت این میزان را نیز به دست بشر ندادیم، بلکه به دست طبیعت و سد دادیم تا قرار نباشد بهره‌بردار درچه‌ی سد را باز کند تا سد تخلیه شود؛ بلکه سازه‌ی سد طوری ساخته شد که ۵۰ میلیون مترمکعب نیاز قنوت بم در اختیار بهره‌برداران سد قرار نگیرد.

علوی افزود: در مقابل اجرای سدهای مخزنی در نقاط مختلف استان که باعث تخریب منابع آب پایین‌دست می‌شد نیز مقاومت کردیم و اجازه ندادیم سدهایی که به پایین‌دست آسیب می‌رساند اجرا شود.

قوانین توزیع عادلانه آب و تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز، دو ضربه‌ی کاری به منابع آب کشور

وی در خصوص برخورد با افرادی که اقدام به حفر چاه غیرمجاز و برداشت می‌کنند، نیز تصریح کرد: قانون در حدی که بتوانیم به صورت نسبی برخورد کنیم وجود داشته است، اما بصره‌ی ذیل ماده‌ی ۳ قانون توزیع عادلانه آب و قانون تعیین تکلیف چاه‌های غیرمجاز در سال ۸۹، دو ضربه‌ی کاری بود که توسط قانون‌گذار به منابع آب زیرزمینی زده شد و البته مدیریت آب کشور هم در این زمینه دخیل بوده است.

کارشناس سابق آب استان کرمان افزود: این دو قانون، سهم تخریبی زیادی داشتند؛ ضمن این‌که برای برخورد با بهره‌برداران غیرمجاز از منابع آب زیرزمینی در مناطق ممنوعه نیز باید همکاری‌های تنگاتنگی بین قوه‌ی مجریه و قضاییه، و حمایت‌های نیروی انتظامی به عنوان ضامن اجرا وجود داشته باشد.

علوی ادامه داد: اگر ارتباط تنگاتنگ در خصوص حفظ منابع آب بین سه قوه‌ی مقننه، مجریه و قضاییه وجود داشت، اکنون وضعیت خیلی بهتر بود.

ادامه از صفحه قبلی

از اجرای پروژه‌ی توسعه‌ی، می‌توان به این جمع‌بندی رسید که اجرای پروژه‌های توسعه‌ی خوشه‌ای از ابعاد مختلف اقتصادی، تولیدی و اجتماعی قابل توجیه بوده و قادر است با اثربخشی بسیار بالایی موجبات رشد و توسعه‌ی خوشه‌های صنعتی خرماي کشور را فراهم آورد.

اثربخشی توسعه‌ی خوشه‌ی صنعتی از لحاظ اقلیمی و زیست‌محیطی

نظر به این‌که صنایع مرتبط به بحث خرما از صنایع آلاینده از لحاظ محیط‌زیست محسوب نمی‌شوند و با توجه به تاثیر بسیار کم واحدهای صنعتی و سنتی در شرایط اقلیمی هر منطقه، می‌توان به این نکته اشاره کرد که پروژه‌ی توسعه‌ی خوشه‌ای نقش چندانی در تغییر این وضعیت نخواهد داشت؛ با این حال، شرایط بهداشتی واحدهای صنعتی و سنتی به‌وسیله‌ی این روش تغییر و جهش مناسبی پیدا می‌کند و با کاهش درصد ضایعات مواد اولیه، این تاثیر پررنگ‌تر خواهد شد.

گزارش

جلسه کمیسیون صادرات و عمران اتاق با حضور اعضای کمیته صادرات انجمن خرما برگزار شد

صادراتی و در نظر گرفتن تسهیلات صادراتی برای صادرکنندگان در نظر گرفته می‌شود، اما متأسفانه در دولت گذشته، مشوق‌های صادراتی به این صورت حذف گردیدند و پیشنهاد می‌گردد که دوباره اجرا شوند. ۳. با توجه به این‌که سود تسهیلات صادراتی از ۱۱ درصد به ۲۵ درصد رسیده است و هزینه‌ی انتقال ارز افزایش یافته است، پیشنهاد می‌گردد که سود تسهیلات بانکی کاهش و زمان بازپرداخت تسهیلات افزایش یابد.

۴. سقف واقعی پرداخت تسهیلات صادراتی به صادرکنندگان با نرخ بهره‌ی متناسب افزایش یابد.

۵. به صادرکنندگان مجوز ورود گروه کالا‌یی ۱۰ داده شود.

۶. به حمل و نقل، یارانه اختصاص یابد.

۷. برای اجاره‌ی محل انبار در کشورهای دیگر با توجه به هزینه‌های بالا، پیشنهاد می‌شود یارانه اختصاص یابد.

۸. علی‌رغم این‌که صادرات بر طبق قانون از هرگونه مالیات معاف است و دولت مجدداً معافیت‌های مالیاتی را ابلاغ نموده است، اما در حال حاضر سازمان امور مالیاتی برخلاف قانون و به دلیل عدم تعیین تکلیف در زمان دولت دهم و بخش‌نامه‌ی اخذ مالیات از صادرکنندگان و بخش‌نامه‌ی جدید، درخواست مالیات می‌نماید.

در پایان جلسه به اهمیت کشورهای چین، هند، روسیه و عمان تاکید شد و مقرر شد اعزام هیات‌های تجاری به کشورها توسط اتاق و سازمان صنعت، معدن و تجارت استان برنامه‌ریزی شود.

ریاست کمیسیون صادرات و عمران اتاق، در جمع‌بندی جلسه عنوان کرد که موضوع اول دستور جلسه مورد پیگیری قرار گیرد و مشکلات و موارد مطرح‌شده در دومین و سومین مورد دستور جلسه جمع‌بندی و به شورای گفت‌وگوی استانی ارجاع داده خواهد شد.

۲۶ واحد به ۴۵ واحد افزایش یابند، می‌توان استنباط کرد که به‌طور متوسط میزان اشتغال واحدهای فراوری تقریباً ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت؛ یعنی میزان اشتغال واحدهای اصلی از ۷۸۰ نفر به ۱۱۷۰ نفر افزایش خواهد داشت؛ یعنی معادل ۳۹۰ نفر اشتغال جدید. همچنین در صورتی که افزایشی معادل ۳۰ درصد در اشتغال واحدهای فرعی (ارائه‌دهندگان خدمات کسب‌وکار و فروشندگان) لحاظ نماییم، برای ۲۱۰ نفر نیز در این حوزه، اشتغال جدید ایجاد خواهد شد که در مجموع، ۶۰۰ شغل جدید ایجاد می‌شود. با توجه به این‌که حداقل سرمایه‌گذاری لازم برای ایجاد یک شغل بالغ بر ۲۰۰ میلیون ریال است، می‌توان محاسبه نمود که دولت برای ایجاد این میزان از اشتغال باید ۱۲۰۰۰۰ میلیون ریال هزینه نماید که این رقم تقریباً حدود ۱۲ برابر هزینه‌ی مورد نیاز برای اجرای این پروژه‌ی توسعه‌ی می‌باشد. حال با در کنار هم قراردادن تحلیل‌های مربوط به ارزیابی اثرات و منافع ملموس و غیرملموس اقتصادی، تولیدی و اجتماعی حاصل

جلسه کمیسیون صادرات و عمران اتاق در بهمن‌ماه با حضور اعضای کمیته صادرات انجمن خرما برگزار گردید. این جلسه با موضوع بررسی موضوع سیاست‌های جدید اتحادیه اروپا مبنی بر خارج نمودن ایران از لیست کشورهای مشمول معافیت گمرکی برای واردات به کشورهای حوزه‌ی این اتحادیه، بررسی مشوق‌های جایگزین جواز صادراتی و بررسی مشکلات صادرکنندگان جهت طرح در شورای گفت‌وگوی استانی در سالن کنفرانس اتاق بازرگانی برگزار شد.

در ابتدای جلسه مهندس ضرابی، ریاست کمیسیون صادرات و عمران ضمن خوش‌آمدگویی به حاضران، به تشریح مشکل به‌وجودآمده در خصوص سیاست‌های جدید اتحادیه‌ی اروپا (اولین دستور جلسه) مبنی بر خارج نمودن ایران از لیست کشورهای مشمول معافیت گمرکی برای واردات به کشورهای حوزه‌ی این اتحادیه پرداخت، سپس این موضوع مورد بحث و بررسی توسط اعضای جلسه قرار گرفت.

در جلسه مطرح گردید که بانک جهانی اعلام کرده است کشورهایی که درآمد متوسط به بالا دارند شامل معافیت مالیاتی نمی‌شوند و ایران و جمهوری آذربایجان، براساس آمار بانک جهانی جز این کشورها قرار گرفته‌اند و بنابراین شامل معافیت‌های مالیاتی قرار نمی‌گیرند. اما از سال ۲۰۱۴، به آن ۱/۶ درصد مالیات تعلق خواهد گرفت، لذا مقرر شد بررسی‌های بیشتری در این مورد صورت گیرد و در صورتی که ارزش طرح این موضوع وجود داشت مراتب به فراسیون صادرات مجلس، وزارت امور خارجه و اتاق ایران منمکس گردد.

در ارتباط با موضوع دوم و سوم دستور جلسه، موارد زیر توسط شرکت‌کنندگان در جلسه مطرح شد:

۱. برای جایزه صادراتی معافیت وارداتی در نظر گرفته شود.
۲. در سال‌های گذشته مشوق صادراتی به دو صورت جایزه‌ی

احمد فرید
رئیس کمیته باغبانی
انجمن خرمای استان کرمان

روش گرده‌افشانی درختان خرما

درخت خرما گیاهی دو پایه است (درختان نر و ماده) و در احداث نخلستان باید تناسب کاشت رعایت گردد، به طوری که به ازای هر ده درخت ماده، یک درخت نر کاشته شود و حداکثر ترکیب نر و ماده به ازای ۱۵ درخت ماده، یک درخت نر باید باشد. گرده‌افشانی به صورت دستی و مکانیزه صورت می‌گیرد و در انجام عملیات گرده‌افشانی باید دقت لازم صورت پذیرد تا میوه خرما کاملاً تلقیح گردد. درختان مورد بهره‌برداری باید قبلاً توسط کارگر ماهر خارها حذف و آماده برای گرده‌افشانی شوند.

تهیه‌ی گرده:

معمولاً اسپات درختان نر خرما زودتر از اسپات درختان ماده ظهور می‌نماید و کارگر ماهر باید با توجه به تجارب خود، بعد از سپری شدن فصل سرما و در اوایل اسفندماه، در نخلستان درختان نر را که با کد شناسایی و پلاک‌گذاری مشخص هستند، مورد بازدید قرار داده و ظهور اسپات را تحت کنترل داشته باشند. اسپات‌های رسیده، از قسمت نوک شکاف برمی‌دارد و باید قبل از شکافتن، اسپات را باز نموده، خوشه‌ی حامل گرده را «ریسه» نموده و به دو صورت به طناب آویزان و در زیر آن پلاستیک پهن کنیم تا گرده‌های ریزش‌نموده روی نایلون قابل استفاده قرار گیرند یا روی کاغذهای کاهی و روزنامه پهن شوند تا خوشه‌ی گرده در هوای آزاد و معمولی خشک گردد. سپس جمع‌آوری و در کارتن نگهداری و مورد استفاده در عملیات گرده‌افشانی قرار گیرد و یا با آسیاب خوشه‌های خشک‌شده آسیاب شود و گرده‌ها در شیشه‌های مخصوص نگهداری و در روش گرده‌افشانی مکانیکی مورد استفاده قرار گیرد.

اسپات‌های نر بارز شده قابل استفاده نمی‌باشند و گرده‌ی آن‌ها در هوا پراکنده شده و خوشه‌ها خالی از گرده می‌باشند و تنها با آسیاب و به عنوان سیوس با گرده‌ی خالص در عملیات مکانیکی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

اسپات‌های نر باید کاملاً رسیده و رشد دانه‌ی گرده کامل شده باشد و در صورت عدم رشد فاقد قوه‌ی نامیه بوده و در عملیات گرده‌افشانی تلقیح صورت نمی‌گیرد و گاهی میوه‌ی خرما بدون تلقیح و غیر قابل استفاده می‌شود.

اسپات باید سالم و بدون آلودگی به آفت و بیماری‌ها باشد و حتی‌الامکان تولید درخت نر باید در داخل هر باغ صورت گیرد و جابه‌جایی اسپات نر از باغ‌های دیگر یا سایر شهرستان‌ها درست نیست و باعث انتقال آفات و بیماری‌ها و آلوده شدن باغ می‌شوند. گرده از سالی به سال دیگر باید به منظور حفظ قوه‌ی نامیه، حتماً در یخچال یا جاهای بسیار خنک نگهداری شود.

روش گرده‌افشانی:

روش گرده‌افشانی عموماً در کشور به صورت سنتی و دستی صورت می‌گیرد که کار دشواری بوده و هزینه‌های تولید را بالا می‌برد و اخیراً توسط شرکت‌های سازنده‌ی دستگاه‌های گرده‌افشان ساخته شده که گران‌قیمت و در بازار وجود دارد. به روش مکانیکی با آموزش کشاورزان و کارگران ماهر می‌توان عملیات گرده‌افشانی مکانیکی را انجام داد، منتهی راندمان کار پایین است، با توجه به این‌که اسپات خرما به سرعت ظهور پیدا می‌کند و عملیات نخلستان حداکثر ظرف یک‌ماه باید انجام شود. مناسب‌ترین زمان گرده‌افشانی ۲۴ ساعت بعد از باز شدن غلاف گل آذین ماده می‌باشد، گرده‌افشانی توسط دستگاه گرده‌افشان بر روی درختان خرما می‌مضافی حداکثر ۳ روز پس از باز شدن اسپات ماده می‌باشد و تاخیر بیش‌تر در انجام عملیات گرده‌افشانی سبب کاهش میزان تلقیح و نهایتاً کاهش میزان عملکرد خواهد شد. البته می‌توان از دستگاه گرده‌افشان ساده که شامل پمپ باد و لوله و اتصالات مربوط است و در مرکز تحقیقات جیرفت مطالعه

چون گرده باید با مقدار بیش‌تر و تا ۱۵ خوشچه در داخل اسپات گذاشته شود و مقدار گرده‌ی نر بیش‌تری نیاز دارد و عملیات تلقیح باید با دقت صورت گیرد. در روش گرده‌افشانی دستی با برنامه‌ریزی و علامت‌گذاری باید بعد از یک‌هفته خوشه‌های گرده‌افشانی شده باز شوند که میوه‌ی تلقیح‌شده دچار آسیب نشوند. کشاورزان گاهی باز نمی‌کنند که این عمل درست نبوده، سبب ریزش میوه در اثر سوختگی توسط گرده خواهد شد. در روزهای بارانی نباید گرده‌افشانی کرد، چون گرده شسته شده و عملیات تلقیح صورت نمی‌گیرد و باید بعد از بارندگی این عمل صورت گیرد و درختانی که کم‌تر از ۲۴ ساعت گرده‌افشانی شده‌اند و دچار بارندگی شوند باید مجدداً بعد از بارندگی عملیات تکرار گردد.

مقایسه‌ی گرده‌افشانی سنتی و مکانیکی:

از نظر درصد میزان تلقیح در گرده‌افشانی سنتی و دستی و مکانیکی هیچ‌گونه اختلاف آماری معنی‌داری بین دو روش گرده‌افشانی سنتی و مکانیکی وجود ندارد. ولی گرده‌افشانی مکانیکی با توجه به بالا بودن راندمان کار، کم‌هزینه بودن، کم‌خطر بودن و کاهش چشمگیر در مصرف دانه‌ی گرده و عدم نیاز به کارگر ماهر، جهت امر گرده‌افشانی نسبت به گرده‌افشانی سنتی ارجحیت داشته و توصیه می‌شود.

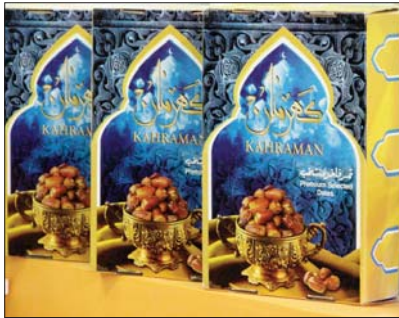
مبارزه با سوسک خرما:

به منظور کم‌کردن عملیات و هزینه‌ها، بهترین زمان مبارزه با سوسک خرما در ایام فصل بهار است که اغلب لاروها خسارت سنگینی به خوشه و دمبرگ‌های خرما وارد می‌نماید که در ایام گرده‌افشانی، کارگر ماهر ضمن انجام عملیات گرده‌افشانی باید طعمه‌ی مسموم مجاز آفت را به همراه داشته باشد و در محل تاج درخت به صورت دستی یا با دستگاه پاشیده شود که با تغذیه‌ی لاروها و سایر حشرات خسارت وارده کم‌تر شده و آفت کنترل می‌گردد.

و تحقیق‌شده و مورد استفاده‌ی کشاورزان است، استفاده کرد. در گرده‌افشانی مکانیکی نسبت اختلاط دانه‌ی گرده به میزان ۱۰ تا ۱۵ درصد گرده‌ی خالص به اضافه ۸۵ تا ۹۰ درصد سیوس یا بقایای خوشه‌ی آسیاب‌شده‌ی مخلوط با آرد مورد استفاده قرار می‌گیرد، ولی در گرده‌افشانی سنتی یا دستی که توسط افراد ماهر صورت می‌گیرد به‌ازای هر خوشه‌ی مضافتی ۶-۸ عدد خوشچه

روش گرده‌افشانی عموماً در کشور به صورت سنتی و دستی صورت می‌گیرد که کار دشواری بوده و هزینه‌های تولید را بالا می‌برد و اخیراً توسط شرکت‌های سازنده‌ی دستگاه‌های گرده‌افشان ساخته شده که گران‌قیمت و در بازار وجود دارد. به روش مکانیکی با آموزش کشاورزان و کارگران ماهر می‌توان عملیات گرده‌افشانی مکانیکی را انجام داد، منتهی راندمان کار پایین است، با توجه به این‌که اسپات خرما به سرعت ظهور پیدا می‌کند و عملیات نخلستان حداکثر ظرف یک‌ماه باید انجام شود. مناسب‌ترین زمان گرده‌افشانی ۲۴ ساعت بعد از باز شدن غلاف گل آذین ماده می‌باشد، گرده‌افشانی توسط دستگاه گرده‌افشان بر روی درختان خرما می‌مضافی حداکثر ۳ روز پس از باز شدن اسپات ماده می‌باشد و تاخیر بیش‌تر در انجام عملیات گرده‌افشانی سبب کاهش میزان تلقیح و نهایتاً کاهش میزان عملکرد خواهد شد.

در وسط خوشه گذشته و انتهای خوشه بسته می‌شود. البته مقدار گرده در ارقام خرما متفاوت است، سایر ارقام نظیر مرداسنگ، زاهدی و ربی میزان کم‌تری گرده نیاز دارند (۴ خوشه) و اگر به‌موقع درختان گرده‌افشانی شوند ۱۰۰ درصد تلقیح می‌گردند، ولی در خرما رقم هلیله‌ای در انجام عملیات تلقیح باید بسیار توجه کرد،

افزایش چندانی نداشته است. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۱۷۰۰۰۰ هکتار، ۷۱۰۰۰۰ تن و ۴/۱ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010). میزان صادرات خرمای این کشور حدود ۱۲۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۹ بوده است (FAO, 2009).

مراکش

بیش از ۲۴۴ وارسته‌ی خرما در کشور مراکش وجود دارد که از این تعداد، ۴۵ وارسته در جنوب این کشور یافت می‌شوند. ارقام مجول، دگلت نور و حلاوی مهم‌ترین ارقام تجاری این کشور محسوب می‌شوند. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۱۱۹۳۶۰ هکتار، ۴۳۹۰۰ هکتار، ۲/۷ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010). میزان صادرات خرمای این کشور در سال ۲۰۰۹ بسیار کم و حدود ۳ تن گزارش شده است (FAO, 2009).

و کشورهای عربی به‌خصوص امارات متحده عربی، مصر، عراق، عربستان، تونس و الجزایر در سال‌های اخیر برنامه‌های هدفمندی برای افزایش تولید و صادرات این محصول راهبردی داشته‌اند. بنابراین بدیهی است که برنامه‌ریزی برای افزایش میزان تولید، عملکرد و صادرات این محصول باید در اولویت برنامه‌های تحقیقاتی و اجرایی در بخش کشاورزی کشور قرار گیرد.

۱. استادیار پژوهشگر باغبانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان
۲. کارشناس ارشد باغبانی، سازمان جهاد کشاورزی کرمان

Email: khezri@uk.ac.ir

مقاله

مطالعه‌ی وضعیت کشت و تولید خرما در مهم‌ترین کشورهای عربی

بر گرفته از مقاله‌ی مسعود خضری^۱، محمدرضا پورخاتون^۲

عربستان سعودی

خرما در عربستان سعودی یک نشان ملی با مفهوم «سرزندگی و رشد» محسوب می‌گردد. بیش از ۲۲ میلیون درخت از بیش از ۳۲۰ وارسته خرما در این کشور یافت می‌شود. این کشور در سال ۲۰۱۰ بیش‌ترین سطح زیر کشت خرمای جهان را به خود اختصاص داده است. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۱۷۲۰۰۰ هکتار، ۱۰۷۸۰۰۰ تن و ۶/۲ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010) و در سال ۲۰۰۹ برخلاف سال‌های قبل از آن صادرات خرما از این کشور به‌شدت کاهش یافت و از حدود ۵۰۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۸ به حدود ۱۶۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۹ کاهش پیدا نمود (FAO, 2009).

امارات متحده‌ی عربی

این کشور بیش‌ترین سطح زیر کشت خرما در سال ۲۰۰۹ را دارا بود اما طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت این کشور از حدود ۱۸۶۰۰۰ هکتار در سال ۲۰۰۹ به حدود ۸۷۴۰۰ هکتار در سال ۲۰۱۰ کاهش پیدا کرده است. در حالی که عملکرد این محصول از ۴ تن در سال ۲۰۰۹ به ۸/۸ تن در سال ۲۰۱۰ افزایش یافته است، به همین دلیل علی‌رغم کاهش شدید سطح زیر کشت، این کشور با ۷۷۵۰۰۰ تن مقام چهارم تولید در دنیا را داراست (FAO, 2010). در سال ۲۰۰۹ اعلام شد که حدود ۴۲ میلیون درخت و ۲۰۰ رقم (که ۶۸ رقم آن از نظر تجاری اهمیت دارد) در این کشور وجود دارد. این کشور با حدود ۳۲۷۰۰۰ تن، بزرگ‌ترین صادرکننده‌ی خرمای جهان در سال ۲۰۰۹ بوده است (FAO, 2009).

مصر

کشت و کار خرما در مصر سابقه‌ی طولانی دارد و تقریباً در همه‌ی نقاط این کشور کشت می‌گردد، به‌طوری‌که صنعت خرمای مصر برای بیش از یک میلیون نفر در این کشور اشتغال ایجاد کرده است. این کشور یکی از مهم‌ترین کشورهای صادرکننده‌ی پاجوش خرما به سایر کشورها بوده، به‌طوری‌که اولین پاجوش خرما در سال ۱۸۹۰ وارد کالیفرنیا گردید و رقم «حیانی» (Hayani) که مهم‌ترین و گسترده‌ترین رقم خرما در کشور مصر است در سال ۱۹۰۱ به کالیفرنیا معرفی گردید. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۴۳۰۰۰ هکتار، ۱۳۵۰۰۰۰ تن و ۳۲/۲ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010). این کشور به دلیل عملکرد بالا و بی‌رقیب، بیش‌ترین میزان تولید خرما در سال ۲۰۱۰ را دارا بوده که دلیل آن را میزان و کیفیت مناسب آب آبیاری و کشت و کار خرما در دره‌ی نیل می‌دانند. از طرفی تقریباً نیمی از تولید خرما در کشور مصر مربوط به ارقام نرم می‌باشد که با احتساب این که حدود ۵۰ درصد میوه حلاوی آب می‌باشد میزان عملکرد برحسب کیلوگرم برای خرمای نرم بالاست، در صورتی که برای ارقام خرمای نیمه‌خشک عملکرد مصر به میانگین عملکرد جهانی نزدیک است. با این وجود، میزان صادرات خرمای این کشور پایین و حدود ۱۴۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۹ بوده است (FAO, 2009) و این کشور برای تأمین نیاز داخلی، واردات خرما نیز دارد.

عراق

در بسیاری از منابع، کشور عراق را یکی از اولین مناطق کشت و تولید خرما در جهان می‌دانند. گزارش شده است که در دهه‌ی ۱۹۶۰ بیش از ۳۰ میلیون درخت خرما در عراق کشت شده است. در دهه‌ی ۱۹۸۰ تا اواسط ۱۹۹۰ عراق جزو پنج کشور مهم تولیدکننده‌ی خرما به شمار می‌آمد، اما پس از جنگ عراق با ایران و تخریب درختان خرما در منطقه‌ی شط‌العرب از حدود ۳۰ میلیون درخت به حدود ۱۳ میلیون کاهش پیدا نمود. اگر چه عراق از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ میزان سطح

زیر کشت خرما را به دو برابر افزایش داده است، اما طی این سال‌ها نیز صحنه‌ی جنگ‌های مختلف بوده و به همین دلیل، تولید و صادرات محصول خرما در این کشور کاهش یافته است. هم‌اکنون بیش از ۳۷۰ رقم خرما در عراق وجود دارد. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۱۲۳۰۰۰ هکتار، ۵۶۷۰۰۰ تن و ۴/۶ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010) و در سال ۲۰۰۹ حدود ۱۸۳۰۰۰ تن خرما صادر کرده است (FAO, 2009).

تونس

کشت و کار خرما در کشور تونس به مناطق جنوبی این کشور محدود می‌شود. اگرچه بیش از ۲۵۰ وارسته‌ی خرما در تونس وجود دارد، اما رقم «دگلت نور» (Degelt Noor) مهم‌ترین رقم تجاری این کشور است که حدود ۶۰ درصد تولید خرمای این کشور مربوط به این رقم می‌باشد. کشور تونس مهم‌ترین تولیدکننده‌ی این رقم در جهان بوده و از این رقم تحت عنوان ملکه ارقام خرما یاد می‌شود. طبق آمارنامه‌ی فائو، سطح زیر کشت، تولید و عملکرد این محصول در سال ۲۰۱۰، به ترتیب ۳۹۰۰۰ هکتار، ۱۴۵۰۰۰ تن و ۳/۷ تن در هکتار می‌باشد (FAO, 2010). اگرچه تونس حدود ۲ درصد تولید جهانی خرما را داراست اما میزان صادرات مناسبی مخصوصاً به کشورهای اتحادیه اروپا دارد. میزان صادرات خرمای این کشور حدود ۷۷۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۹ بوده است (FAO, 2009).

الجزایر

سطح زیر کشت خرما در این کشور روند افزایشی نسبی داشته، به‌طوری‌که در سال ۲۰۱۰ دومین کشور بعد از عربستان سعودی از نظر سطح زیر کشت خرما در جهان محسوب می‌شود. در سال ۲۰۰۶، در این کشور حدود ۱۱ میلیون درخت خرما وجود داشته است که با توجه به آمار سطح زیر کشت این کشور، به نظر می‌رسد در سال ۲۰۱۲

مهم‌ترین ارقام خرما در برخی کشورهای عربی

کشور	خرمای نرم	خرمای نیمه‌خشک	خرمای خشک
عربستان سعودی	Khalas Qassim Khalas Kharj Khenizi	Ajwa, Anbara, Mabroom, Medjool or Barni	Ruthana, Nabtat Ali, Segae, Sukkari, Sakki
امارات متحده عربی	Khalas, Khuncizi or Khenizi, Zaglou, Lulu, Berhi,	Abu Maan, Medjool Khissab	Zahdi, Fard or Fardh
مصر	Zaglou, Samani, Hayani, Bent Asha, El Sergy, Soqr El Damin, El Kaboushi, El Arabi, El Kanabi	Sewi or Saidi, El Amri, El Aglani	El Barakawi, El Abrimi, El Sakouti, El Barmatoda, El Malkabi, El Gondaila, El Garagoda, El Digna, El Shamia
عراق	Khastawi, Barhee, Halawi, Hayany, Khadrawy, Maktoumi	Halawi, Dayri, Khadrawy	Zahdi, Sayer, Sukkari
تونس	Kenta	Degelt Noor Alig Khouet Alig	Degelt Bey or Degelt Beida
الجزایر	Rhars or Ghars	Degelt Noor	Degelt Beida, Thoory
مراکش	Medjool	Degelt Noor Halawi	-----

منبع: (Riad, 1994; Janick and Paull, 2008; Zabar and Borowy, 2012)

مروری بر چند اختلال فیزیولوژیک (بیماری‌های غیر مسری) در نخل

بر گرفته از مقاله‌ی شیرین مسعودی^۱، غلامحسین شهیدی بنجار^۱ و زینب اسماعیلی^۱

به جابه‌جایی است (شکل شماره ۳) که به علت صدمه به سیستم ریشه اتفاق می‌افتد و تمام درختانی که به این عارضه مبتلا می‌گردند بعد از دو تا سه سال به حالت نرمال برمی‌گردند.

شکل شماره ۳- خشکیدگی انتهایی برگه. این یک بیماری نیست، بلکه واکنش درختان بالغ نسبت به جابه‌جایی است که به علت صدمه به سیستم ریشه اتفاق می‌افتد.

منبع:

<http://www.fao.org/docrep/006/y4360e/y4360e0g.htm>

نوک سیاه

این اختلال شامل سیاه‌شدگی انتهایی میوه‌های خرما در مرحله‌ی سبز است و ارقام دیگلت نور و حیثانی حساس‌ترین ارقام به این عارضه هستند. این بیماری به علت ترکیب بیش از حد پوست به صورت شکاف‌های عرضی در انتهایی میوه ایجاد می‌گردد که این سیاه‌شدگی و ترکیبگی را به رطوبت بیش از حد هوا در مرحله‌ی سبز، نسبت می‌دهند (شکل شماره ۴). علف‌های هرز و رطوبت خاک از عوامل تشدیدکننده‌ی این عارضه هستند. بنابراین، باید در این مرحله از بلوغ میوه از ایجاد رطوبت بیش از حد در نخلستان جلوگیری کرد.

شکل شماره ۴- عارضه‌ی نوک سیاه خرما. سیاه‌شدگی و ترکیبگی انتهایی میوه‌ی خرما در مرحله‌ی سبز، به علت رطوبت بیش از حد هوا.

منبع:

<http://www.fao.org/docrep/006/y4360e/y4360e0g.htm>

میان‌بریدگی

میان‌بریدگی یک اختلال فیزیولوژیک در دم خوشه‌ها و محور برگ‌هاست که از آمریکا، پاکستان و تعدادی از کشورهای خاورمیانه مثل عراق و فلسطین اشغالی گزارش شده است. در سال ۱۹۳۴ ایالات متحده آمریکا بیش از ۱۰۰۰ خوشه‌ی میوه در یک نخلستان از این عارضه آسیب دیده بود که در حدود ۱/۴ محصول از بین رفت. میان‌بریدگی‌ها یا بریدگی‌های ۷ شکل به خوبی در طول دم خوشه‌ها و محور برگ قابل تشخیص هستند (شکل شماره ۵) و دقیقاً شبیه به یک برش ایجادشده‌ی مصنوعی توسط چاقو است. میوه‌هایی که در روی خوشه در مسیر آوندی این شکستگی قرار دارند قادر به رسیدن نیستند. این میان‌بریدگی‌ها نتیجه‌ی یک نقص ساختمانی در دم خوشه و برگ‌هاست. میان‌بریدگی‌ها در وارته‌هایی دیده می‌شوند

نخلستان در زمانی است که دما به سمت 5°C - و پایین‌تر تنزل می‌یابد و فقط باید زمانی آبیاری را انجام داد که دما رو به افت باشد. در برابر این عارضه، رقم زاهدی مقاوم و رقم حلاوی بسیار حساس است.

شکل شماره ۱- خسارت سرما. در دمای 6°C - نوک برگ‌ها زرد شده و سپس خشک می‌گردد.

منبع:

<http://www.fao.org/docrep/006/y4360e/y4360e0g.htm>

کمی یا زیادی آب

میزان آب در دسترس، اصلی‌ترین عامل رشد درخت خرما است و در صورت تغییرات شدید میزان آب، کاهش محصول و کاهش عملکرد را خواهیم داشت. برای جبران آبی که از طریق تبخیر و تعرق هدر می‌رود درخت خرما نیاز به میزان آب از 1500 mm تا 2800 mm دارد. استرس آب به مدت طولانی به شدت روی رشد و عملکرد اثر می‌گذارد و اگر این خشکی به مدت چندین سال ادامه یابد باعث مرگ درخت می‌گردد. از طرف دیگر، چنانچه میزان آب بالا باشد و میزان زه‌کشی پایین باشد یا حمل‌ونقل و شست‌وشوی نمک‌ها در خاک کافی نباشد، تغییر شدید منجر به افزایش غلظت نمک‌های خاک می‌گردد. درخت خرما به میزان نمک بالای ۶ درصد حساس بوده و در این میزان قادر به رشد نیست (شکل شماره ۲). اگرچه درخت خرما به غرقاب مقاوم است، اما یک رشد سالم احتیاج به یک خاک زه‌کشی شده دارد. خسارات جدی گاهی اوقات در برخی نخلستان‌های رهاشده اتفاق می‌افتد، در این چنین مواردی رشد درخت مبتلا به کم‌آبی توسط ساپروفیت‌ها و پارازیت‌های متعددی مورد هجوم قرار می‌گیرد که منجر به مرگ درخت می‌گردد.

شکل شماره ۲- اثر کمی یا زیادی آب و ایجاد زردی در برگ‌ها.

منبع:

<http://www.fao.org/docrep/006/y4360e/y4360e0g.htm>

سایر اختلالات فیزیولوژیک خرما با عوامل ناشناخته

خشکیدگی انتهایی برگ

این عارضه یک بیماری نیست، بلکه واکنش درختان بالغ نسبت

خسارات عوامل محیطی:

آثار سوء بادهای تند

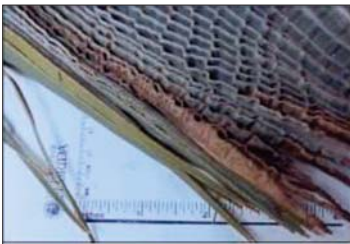
نخل خرما می‌تواند تابستان‌های گرم و گرد و خاک شدید را تحمل کند و با شکستن قدرت و سرعت باد به‌عنوان محافظ جهت سایر کشت‌ها و زارعت‌ها عمل می‌نماید و در مقایسه با سایر گونه‌های گیاهی، نخل خرما در مناطق بادخیز خسارت چندانی نمی‌بیند، اما بادهای تند توام با دمای بالا (لوار) از جنبه‌های مختلفی در نخل خسارت ایجاد می‌کند. در زمانی که میوه‌ها در مراحل اولیه‌ی رشد و نمو هستند نقاط تقریباً سیاه و سفت روی میوه دیده می‌شود که این نقاط در اثر مالیدن میوه‌ها به دم خوشه‌ها در اثر باد به‌وجود می‌آید. وزش بادهای تند در مرحله‌ی نرم شدن خرما باعث انتقال گرد و خاک و شن و چسباندن آن روی میوه‌های خرما می‌شود. سرعت باد همچنین روی کارایی گرده‌افشانی اثر می‌گذارد. بادهای سبک مفید هستند و گرده‌افشانی مطلوب را به دنبال دارند. حال آن‌که بادهای با سرعت زیاد باعث اتلاف مقادیر زیادی از دانه‌ی گرده می‌گردند و در گرده‌افشانی مکانیکی نیز اختلال ایجاد می‌کنند. در بعضی از مناطق وزش بادهای شدید باعث شکستن دم خوشه‌ها و اختلال در نقل و انتقال مواد غذایی به سمت خوشه‌ها و نهایتاً باعث خشکیدن خوشه‌ها می‌شوند. همچنین باد عامل انتقال کنه‌ها نیز است. خرما از یک نخل به نخل دیگر می‌باشد و در انتقال عوامل بیماری‌زا در نخلستان نقش دارد. بعضی اوقات باد باعث کنده‌شدن پاجوش‌های تازه کاشته‌شده می‌گردد و گاهی باعث کنده‌شدن و سقوط نخل‌های قدیمی می‌شود که این حالت زمانی اتفاق می‌افتد که: ۱- نخل خیلی بلند، دارای تاج گسترده و در خاک شنی کاشته شده باشد. ۲- تعداد زیادی پاجوش در یک‌زمان از نخل خرما جدا شده باشد و اطراف تنه نخل به‌وسیله‌ی خاک پوشیده نشده باشد. ۳- موش‌ها ریشه‌های یک سمت تنه نخل را جویده باشند. لذا توصیه گردیده که در نواحی بادخیز ۱-۲ سال قبل از احداث نخلستان بادشکن احداث گردد.

خسارت سرما

درجه‌ی حرارت پهنه برای رشد درخت خرما بین 23°C تا 28°C است و تا 7°C هم قادر به رشد است. فعالیت‌های رویشی در دمای بالای 40°C تا 45°C کاهش می‌یابد و در 45°C متوقف می‌گردد. وقتی که دما به زیر صفر تنزل می‌یابد باعث اختلالات متابولیکی جدی و ایجاد خسارت به درخت با علائمی مثل خشکیدگی می‌گردد. آب موجود در پروتو پلاسما بیخ زده و آب وارد فضای بین سلولی شده و باعث قهوه‌ای و خشک شدن برگ‌ها می‌گردد. میزان خسارت بستگی به شدت سرما و طول دوره‌ی آن دارد. در 6°C - نوک برگ‌ها زرد شده و خشک می‌گردد، در 13°C - برگ‌های قسمت بیرونی تاج خشک می‌شوند و در 15°C - برگ‌های قسمت میانی تاج بیخ زده و اگر دمای پایین ادامه پیدا کند، قسمت مرکزی تاج و تمام برگ‌ها خشک شده و درخت حالت سوخته‌ای پیدا می‌کند (شکل شماره ۱). مقاومت نسبی جوانه‌ی انتهایی و تنه‌ی درخت نسبت به دماهای پایین در زمستان و دماهای بالا در تابستان به درخت این اجازه را می‌دهد که تا حدودی خود را محافظت کند. در واقع جوانه‌ی انتهایی به‌وسیله‌ی فیبر و قاعده‌ی برگ‌ها محافظت می‌گردد، دماهای داخل تنه‌ی درخت و جوانه‌ی انتهایی تغییرات کم‌تری نسبت به اتمسفر دارند، به این صورت که در تابستان دمای داخل تنه‌ی درخت 4°C کم‌تر از اتمسفر و در زمستان این دما 12°C بیش‌تر از اتمسفر است. خسارت سرما بر روی درخت خرما به صورت مستقیم بر روی میوه‌ها نیست، اما خسارتی که این عارضه به برگ‌ها وارد می‌کند باعث خشکیدگی آن‌ها و کاهش عملکرد محصول در آن سال می‌گردد. خسارت جدی توسط سرما در کشورهای مراکش و آمریکا اتفاق افتاده است که دما به 15°C - رسید و باعث خشکیدگی کامل برگ‌ها گردید. در مراکش درختان کاملاً نابود شده و آسیب وارد شده شبیه یک بالا برای اهالی محلی بود. اگرچه در بهار جوانه‌های انتهایی درختان شروع به رشد کرده و گل‌دهی خوبی حاصل شد. بهترین اقدام عملی برای مقابله با این عارضه، آبیاری

کمبود بر

کمبود بر باعث علائم متنوعی، نه تنها در بین گونه‌های نخل، بلکه حتی در یک گونه می‌گردد. درختان مبتلا به کمبود بر، اغلب میوه‌هایشان به صورت نارس می‌ریزند و نوک گل‌آذین‌های آن‌ها اغلب نکروز می‌گردد. برگ‌های ظاهر شده دارای کاهش رشد و چین‌خوردگی هستند که به آن فرم آکاردونی می‌گوییم و گاهی نیز به صورت مایل شدن نوک برگ‌ها بروز می‌کند که به آن برگ قلاب‌مانند می‌گوییم. این قلاب‌ها در صورت کشیدن با دست باعث پارگی برگ‌ها می‌شوند. در تعدادی گونه‌ها این قلاب‌ها می‌افتند (شکل شماره‌ی ۹). کمبود بر، به علت ناکافی بودن این عنصر در خاک ایجاد می‌گردد. بر به راحتی از خاک شسته می‌شود. با یک باران سنگین، بر از دسترس ریشه از خارج می‌گردد.

شکل شماره‌ی ۹- کمبود بر، شکل سمت راست مایل شدن نوک برگ‌ها و قلابی شدن برگ‌ها و شکل سمت چپ چین‌خوردگی و فرم آکاردونی برگ‌ها را نشان می‌دهد.

(منبع: <http://edis.ifas.ufl.edu/ep273>)

کمبود منیزیم

کمبود منیزیم در نخل‌ها به صورت بروز نوارهای زرد رنگ عریض در حاشیه‌ی برگ‌ها و سبز باقی ماندن قسمت مرکزی آن‌ها قابل تشخیص است (شکل شماره‌ی ۱۰). در موارد شدید کمبود، برگ‌های مسن، فقط محور برگ، سبز باقی می‌ماند، اما در برگ‌های جوان قسمت‌های سبز بیش‌تری در طول برگ دیده می‌شود. کمبود منیزیم در نخل‌ها هرگز کشنده نیست.

شکل شماره‌ی ۱۰- کمبود منیزیم، ایجاد نوارهای زرد رنگ عریض در حاشیه‌ی برگ‌ها و سبز باقی ماندن محور برگ‌ها.

(منبع: <http://edis.ifas.ufl.edu/ep273>)

۱. بخش بیماری‌شناسی گیاهی دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه شهید باهنر کرمان.
۲. انجمن پژوهشگران جوان دانشگاه شهید باهنر کرمان و باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان
Email: shirin.masudi@gmail.com

کمبود پتاسیم

کمبود پتاسیم شدید رایج‌ترین کمبود غذایی است که در نخلستان‌های مناطق مختلف جهان شیوع دارد. کمبود پتاسیم به دلیل ناکافی بودن میزان این عنصر در خاک است، اما همچنین می‌تواند به علت مقادیر بالای N یا K یا Ca باشد، پتاسیم به راحتی از خاک‌های شنی یا آهکی که ظرفیت تبادل کاتیونی بسیار پایینی دارند شسته می‌شود از این‌رو، کمبود پتاسیم یک مشکل بسیار شایع در خاک‌های شنی مناطق پرباران است. در همه‌ی نخل‌ها شدت علائم از نوک برگ‌ها به سمت قاعده و از برگ‌های پیر به برگ‌های جوان کاهش می‌یابد (شکل شماره‌ی ۷). کاربرد منظم کودهای حاوی K از کمبود پتاسیم پیش‌گیری و کمبود درخت را برطرف می‌کند.

شکل شماره‌ی ۷- علائم کمبود پتاسیم، به صورت نکروز حاشیه و نوک برگ‌ها ظاهر می‌گردد که به تدریج مناطق نکروز شده خشک شده و می‌میرند. محور و قاعده برگ‌ها معمولاً سبز باقی می‌ماند.

(منبع: <http://edis.ifas.ufl.edu/ep273>)

کمبود نیتروژن

کمبود نیتروژن، مهم‌ترین کمبود تغذیه‌ای در پرورش نخلستان‌ها است که به راحتی از طریق علائم قابل تشخیص است، اگرچه آنالیز غذایی برگ هم کمک‌کننده است. در کمبود نیتروژن کاهش رنگ سبز برگ‌ها و تبدیل شدن به سبز روشن در برگ‌های مسن اتفاق می‌افتد (شکل شماره‌ی ۸). با شدت یافتن کمبود برگ‌های جوان نیز دچار تغییر رنگ می‌شوند و وقتی که تمام تاج درخت به جز برگ انتهایی تاج به رنگ سبز روشن درآمد، برگ‌ها به تدریج روشن‌تر شده و ممکن است به رنگ سفید درآیند. در حالات کمبود شدید رشد متوقف می‌شود که البته این حالت بعد از مدت زمان طولانی اتفاق می‌افتد. در درختان مسن‌تر نخلستان اندازه‌ی تاج درخت کاهش می‌یابد، برگ به رنگ سبز بسیار روشن درآمد و تنه قلمی‌شکل می‌شود. کمبود نیتروژن در نخل‌ها به راحتی قابل پیش‌گیری یا معالجه است، در نخلستان‌ها کاربرد کنترل‌شده‌ی کودهای حاوی N برای کاهش کمبودها توصیه می‌گردد.

شکل شماره‌ی ۸- علائم کمبود نیتروژن، کاهش رنگ سبز در برگ‌های مسن و تبدیل شدن به سبز روشن.

(منبع: <http://edis.ifas.ufl.edu/ep273>)

که دارای برگ‌های شلوغ در ساختمان خود هستند و با بالا رفتن سن این درختان، امکان ابتلا به این عارضه بیش‌تر می‌گردد. وارپته‌ی خضراوی بسیار به این عارضه حساس است. مبارزه با این عارضه از دو راه امکان‌پذیر است: ۱) استفاده از ارقام مقاوم، ۲) کاهش تعداد خوشه‌ها در هنگام باردهی درخت در ارقام حساس.

شکل شماره‌ی ۵- عارضه‌ی میان‌بریدگی خرما، بریدگی‌های V شکل در طول دم خوشه‌ها و محور برگ‌ها.

منبع:

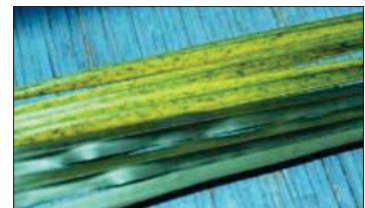
<http://www.fao.org/docrep/006/y4360e/y4360e0g.htm>

کمبودهای عناصر غذایی در خرما

درخت خرما سالانه باید از نظر احتیاجات عناصر غذایی مورد بررسی قرار گیرد و مواد معدنی مورد نیاز در اختیارش قرار داده شود. کمبود عناصر نیتروژن، آهن، پتاسیم، بر، منیزیم در زمین‌های کشت خرما به درجات مختلف متداول است که در ذیل به اختصار بیان شده‌اند:

کمبود آهن

علائم کمبود آهن به صورت کلروز عمومی یا کلروز بین رگبری روی برگ‌های جوان بروز می‌کند، برگ‌های مسن‌تر سبز باقی می‌مانند، در نخل‌هایی که از کمبود آهن مزمن رنج می‌برند تمام تاج درخت ممکن است کلروتیک گردد. در کمبودهای شدید آهن، برگ‌های جدید ممکن است نوک نکروز داشته باشند، رشد کم می‌گردد و احتمالاً ممکن است مریستم بمیرد (شکل شماره‌ی ۶). کمبود آهن معمولاً به علت فقدان این عنصر در خاک نیست بلکه به علت عدم تهویه‌ی خاک یا کشت عمیق درختان ایجاد می‌گردد. هر دوی این عوامل تنفس ریشه را کاهش می‌دهد و بنابراین جذب آهن متوقف می‌گردد در جراثحت‌های ریشه‌ای مثل بیماری‌های پوسیدگی ریشه با صدمه دیدن منطقه سطح ریشه قدرت جذب آهن کاهش می‌یابد. PH بالای خاک رایج‌ترین دلیل کمبود آهن در گیاهان پهن برگ و بوته‌ها است، اما در مورد نخل‌ها این صدق نمی‌کند. فراهم بودن بیش از حد بون‌هایی مثل آمونیوم، فسفات، منگنز، روی، مس و سایر فلزات سنگین اغلب باعث بروز کمبود آهن می‌گردد. کمبود آهن در نخلستان‌ها اغلب بسیار شایع‌تر از مناطق نخلستان است، زیرا ترکیبات آلی که در این زمین‌ها وجود دارد با گذشت زمان از بین رفته و بنابراین عمل تهویه‌ی خاک کاهش می‌یابد. برطرف کردن کمبود آهن با استفاده از کودها امکان‌پذیر است اما در دوره‌های طولانی معالجه، باید مشکلات زراعی نیز تصحیح شود.

شکل شماره‌ی ۶- علائم کمبود آهن، به صورت کلروز عمومی یا کلروز بین رگبری در برگ‌های جوان بوده و برگ‌های مسن‌تر سبز باقی می‌مانند.

(منبع: <http://edis.ifas.ufl.edu/ep273>)

گزارش

گزارش تور نمایشگاهی بازدید از نمایشگاه مواد غذایی GULFOOD دومی ۲۰۱۴

مقداد تکلو زاده
دبیر کمیسیون کشاورزی
اتاق بازرگانی کرمان

هیات اعزامی انجمن خرمای استان کرمان

خرما اشاره کرد که باعث صرفه جویی در وقت و افزایش کیفیت محصول به خصوص در باغ‌های بزرگ شده بود. این دستگاه‌ها به سفارش کشورهای حوزه خلیج فارس نیز ساخته و فرستاده شده بود. در حال حاضر نیز تمام تمرکز این کارخانه بر روی تولید دستگاه‌های مورد نیاز کشور امارات و کارخانه‌های مرتبط با صنعت خرمای این کشور با تکیه بر ارائه خدمات مناسب است. در تاریخ هفتم اسفند ۹۲ پس از انجام پرواز دبی به کرمان در ساعت ۱۵:۵۰ و فرود در فرودگاه کرمان در ساعت ۱۷:۲۵، این تور نمایشگاهی به پایان رسید.

جلسه در دفتر مرکزی البارا کادیت

از دفتر فروش شرکت کاسکو صادرکننده خرمای ایران، واقع در میدان تره‌بار دبی انجام پذیرفت و مهمانان با آقای ارشادی مدیر این شرکت در خصوص همکاری‌های آینده بحث و تبادل نظر کردند.

در تاریخ ششم اسفند بازدید از نخلستانی در شهرستان العین واقع در ۱۵۰ کیلومتری شهر دبی با حضور کارشناس نخلستان مورد نظر انجام پذیرفت و همچنین پس از هماهنگی‌های بعمل آمده با آقای مهندس منذر حسن، مدیر شرکت teeba سازنده ماشین‌آلات فراوری خرما، نماینده وی در بین مهمانان حاضر شد و مهمانانی که نیاز به دستگاه‌های فراوری داشتند، پس از گرفتن اطلاعات از وی، بروشورها، کتابچه‌ها و کاتالوگ‌های مورد نیاز را از او دریافت کردند.

این کارخانه در سال ۲۰۰۰ میلادی با مسئولیت محدود تأسیس شده بود و با توجه به این‌که دولت امارات برای نخلستان‌ها و صنعت خرما اهمیت بسیاری قایل است، روی بروز کردن وسایل مرتبط با صنعت خرما تمرکز داشت و با همکاری وزارت کشاورزی امارات، دستگاه‌ها و کارخانه‌های متعددی ایجاد کردند که همه در راستای نیازمندی‌های کشاورزان منطقه بوده است.

دستگاه‌های ساخت این کارخانه ظرفیت بسته‌بندی ۲۵۰ کیلوگرم خرما در ساعت تا ۲/۵ تن خرما در ساعت را دارا بود. همچنین ۱۶ کارخانه در کشورهای هم‌جوار مانند عمان، کویت، عربستان، عراق، مصر و یمن تأسیس کرده است.

کار جالب توجه این کارخانه سعی در مرتفع کردن مشکل طریوت خرمای منطقه بوده است که هرساله حجم زیادی از خرمای منطقه را از بین می‌برد و در همین راستا، دستگاه‌های مرتبط از مرحله تولید تا بسته‌بندی ساخته شده و یا در دست اقدام بود.

به‌طور کلی، تاکنون ۶۰ نمونه از دستگاه‌های مختلف این کارخانه در کشور امارات نصب و راه‌اندازی شده است که از آن جمله می‌توان به نخل‌کار مکانیکی و گردآه‌افشان

به دنبال مصوبه هیات‌مدیره انجمن، برگزاری تور نمایشگاهی در دستور کار قرار گرفت و بعد از بررسی‌های انجام‌شده، مقرر شد با توجه به برگزاری نمایشگاه گلفود در اسفندماه در کشور امارات و با عنایت به این‌که این کشور یکی از کشورهای پیشرو در صنعت خرما می‌باشد، این تور با تعامل انجمن و آژانس گردشگری سیاحت صنایع صورت پذیرد. اطلاعاتی مربوط به برگزاری تور از طریق سیستم پیام کوتاه انجمن چندین مرتبه برای اعضا ارسال و در وب‌سایت انجمن منتشر شد و بروشورهای مرتبط به این تور نمایشگاهی برای تمامی نهادهای دولتی و خصوصی مرتبط ارسال گردید. همچنین با تلاش‌های بسیار امکان بازدید از نخلستان شهر العین و یک واحد فراوری خرما فراهم شد.

تور علمی، صنعتی و نمایشگاهی دبی ویژه اعضای انجمن خرمای استان کرمان و هرمزگان و کمیسیون کشاورزی، پس از ثبت‌نام از متقاضیان شرکت در تور، انجام اقدامات لازم از قبیل اخذ ویزا، تهیه بلیت پرواز، رزرو اتاق‌های مورد نیاز در هتل و سایر اقدامات مورد نیاز، در تاریخ سوم اسفند، با پرواز تور مورد نظر در ساعت ۲۰:۳۰ از فرودگاه بازدید از نخلستان کرمان به مقصد شهر دبی در کشور امارات آغاز گردید.

در تاریخ چهارم اسفند بازدید از نمایشگاه گلفود در برنامه‌ی تور بود که از ساعت ۱۴ همان روز تا ساعت ۱۹ بازدید از نمایشگاه با حضور همه مهمانان برگزار شد که با توجه به این‌که سال ۲۰۱۴، سال برگزاری مهم‌ترین کنفرانس‌های جهانی در دبی و تمرکز بین‌المللی صنعت و تجارت غذا در گلفود ۲۰۱۴ خواهد بود، تغییرات رو به رشد برنامه‌ها و تغییرات نمایشگاهی و جانبی به شرح زیر بود:

- افزایش سایز نمایشگاه گلفود، رشد درخواست‌های روزافزون شرکت‌های مواد غذایی برای رزرو غرفه، رشد قراردادهای منعقدشده با خریداران جدید در گلفود ۲۰۱۳، نبود زمان کافی برای بازدیدکنندگان جهت انجام مذاکرات لازم با غرفه‌داران و برگزاری کنفرانس‌های جهانی سالیانه در سال ۲۰۱۴، که همگی منجر به تصمیم‌گیری مدیران مرکز تجارت جهانی دبی شد تا مدت برگزاری نمایشگاه گلفود ۲۰۱۴ از ۴ روز به ۵ روز تغییر یابد.

- بخش مواد اولیه و ماشین‌آلات از گلفود ۲۰۱۴ جدا شده و در قالب نمایشگاه تخصصی ترکیبات مواد اولیه و ماشین‌آلات پروسیسینگ و بسته‌بندی گلفود، در تاریخ ۱۱ - ۹ نوامبر ۲۰۱۴ برگزار خواهد شد.

- حضور ۴۲۰۰ شرکت‌کننده و غرفه‌دار در قالب ۱۱۰ پاپوین ملی - حضور قدرتمند و یکپارچه‌ی شرکت‌های ایرانی در قالب یک مجموعه‌ی گروهی در سالن ۹ و ارائه‌ی تنوعی از محصولات طبیعی، ارگانیک، سالم، حلال و باکیفیت ایرانی

- ۷۷۶۰۹ بازدیدکننده و خریدار بین‌المللی حرفه‌ای از ۱۵۰ کشور جهان

- ۱۱۳۳۸۸ مترمربع فضای نمایشگاهی شامل سالن‌های آماده و ۱۶۰۰۰ مترمربع سالن موقت

- برگزاری فستیوال جهانی غذا و همچنین اجلاس جهانی سرمایه‌گذاری و سلامت غذا با حضور وزیران و تصمیم‌گیرندگان دولت‌های حاضر

از نکات قابل توجه این نمایشگاه می‌توان به حضور پر قدرت خرماداران کشورهای مختلف تولیدکننده با بسته‌بندی‌های متنوع و جذاب اشاره کرد که آقایان زرگزاده و شهبان نیز به نمایندگی از استان کرمان و خرمای ایران حضور پررنگی در نمایشگاه داشتند و زمینه‌ی توسعه‌ی صادرات و تبلیغ نام و کالای استان کرمان را فراهم نمودند، علاوه بر این حضور ایران با غرفه‌آرایی زیبا در پاپوین شماره ۹ جای بسی خوشحالی داشت.

در تاریخ پنجم اسفند طبق هماهنگی‌های قبلی، جلسه‌ای در دفتر مرکزی کارخانه‌ی البارا کادیت واقع در دبی با حضور آقای یوسف سلیم و مهمانان حاضر در تور برگزار شد که راهکارهای همکاری توسط طرفین مورد بحث و بررسی قرار گرفت. پس از آن، بازدید

گزارش

جلسه‌ی کمیسیون بیمه و بانک اتاق کرمان برگزار شد

جلسه‌ی کمیسیون بیمه و بانک اتاق در اسفندماه با حضور مدیر شعب بانک کشاورزی کرمان، مدیر ستادی بانک کشاورزی جنوب استان، رئیس صندوق بیمه‌ی کشاورزی جنوب استان، رئیس مرکز تحقیقات کشاورزی جنوب استان و اعضای کمیته‌ی باغبانی انجمن خرما برگزار گردید.

در ابتدای جلسه مهندس رشیدفرخی، ریاست محترم کمیسیون بیمه و بانک ضمن خوش آمدگویی به حاضران در جلسه، به تشریح مشکلات در بحث بیمه‌ی کشاورزی پرداخت و سپس حاضران در جلسه مشکلات خود را بیان نمودند. در ادامه، شریفی، ریاست محترم صندوق بیمه‌ی کشاورزی جنوب استان به وضعیت بیمه‌ی کشاورزی در جنوب استان اشاره کرد و اظهار داشت: صندوق بیمه‌ی کشاورزی جنوب استان ۳۲ محصول را تحت پوشش خود قرار داده است و استان کرمان از لحاظ عملکرد جز استان‌های برتر کشور محسوب می‌شود و مقام پنجم را دارد، بیمه‌ی محصولات کشاورزی جنوب استان از سال ۱۳۸۵ تأسیس شده است و مساله‌ای که دارد این است که در رابطه با محصولات با ریسک کم مانند محصولات گلخانه‌ای متقاضی بسیار کمی دارد و فقط در سال‌های اول با استقبال روبه‌رو شده است؛ این در حالی است که در سال جاری به علت بردت هوا بسیاری از محصولات گلخانه‌ای مانند خیار و گوجه سرما از بین برده است و کشاورزان ضرر بسیار زیادی را دیده‌اند و خواهشمند است در رابطه با بیمه‌ی محصولات کشاورزی اطلاع‌رسانی بیش‌تری انجام شود.

سپس به مشکل بیمه‌ی محصول خرما در جنوب استان اشاره شد که به دلیل استفاده از روش‌های نوین تولید محصولات کشاورزی در باغ‌های خرما میانگین عملکرد افزایش یافته است ولی گزینه‌های انتخابی بیمه‌ی کشاورزی در باغ‌های بنا به استناد آمار سال‌های ۸۰-۱۳۷۹ حداکثر ۳۰ کیلوگرم می‌باشد که باعث تضعیف حقوق نخل‌داران شده است، در صورتی که براساس آمار سازمان جهاد کشاورزی ۶۶ کیلوگرمی باشد و درخواست داشتند که این موضوع پیگیری شود.

در پاسخ خائف‌زاده، مدیریت محترم بانک کشاورزی جنوب استان اظهار داشت: بیمه‌ی محصولات کشاورزی از جمله خرما براساس آمار ارائه‌شده توسط سازمان جهاد کشاورزی صورت می‌پذیرد و در این خصوص نیز پیگیری هستیم که گزینه‌های انتخابی از ۳۰ کیلوگرم به ۶۶ کیلوگرم افزایش یابد.

سپس این مشکل مطرح شد که خسارت پرداخت‌شده از جانب صندوق بیمه بسیار ناچیز است که در نتیجه، کاهش تمایل رجوع به شرکت‌های بیمه را به همراه داشته است.

از طرف مسئولان صندوق بیمه‌ی کشاورزی، این‌گونه پاسخ داده شد: متأسفانه برداشت کشاورز از بیمه‌ی محصولات کشاورزی غلط است و فقط این تفکر وجود دارد که باید تحت هر شرایطی از صندوق بیمه‌ی کشاورزی پول دریافت شود و در این راستا با شرکت‌های بیمه‌گذار با شفافیت کامل برخورد نمی‌کنند، به عنوان مثال در رابطه با محصول کشاورزی خود ادعا می‌کنند که ۴۰ درصد محصولات باغ خسارت دیده است، ولی در مقابل آن ۸۰ درصد محصول را وارد بازار می‌کنند یا گاهی اوقات جمع زیان‌هایی که به صندوق بیمه اعلام می‌گردد از سقف صد درصد هم بالاتر است.

پس از بیان مشکلات توسط حاضران در جلسه، پیشنهادها و درخواست‌هایی هم از مسئولان حاضر در جلسه شد که به شرح زیر می‌باشند:

- بانک کشاورزی علاوه بر تولید محصولات کشاورزی، برای صادرات محصولات کشاورزی نیز وام دهد.

- درخواست وام برای ایجاد پروژه‌های نوین علمی برای تولید محصولات دارویی.
- ارتقای سطح کیفیت سیستم سایت بیمه به دلیل این‌که در روستاها این سیستم بسیار ضعیف است و در تعداد روزهای زیادی در سال قطع است و با مشکل روبه‌روست.

غرفه‌ی آقای زرگرزاده

نمونه‌ی بسته‌بندی در غرفه‌های عربی

تنوع بسته‌بندی خرما در مارکت امارات

پایون ایران در سالن شماره‌ی ۹

تنوع بسته‌بندی خرما در مارکت امارات

گزارش

گزارش فصلی خرما شرق استان در شش ماهه دوم سال ۱۳۹۲

محمد دهقانی

مسئول کمیته باغبانی انجمن خرما شرق استان
- خرمای خارج شده از سردخانه‌های شهرستان‌های شرق تا ۱۵ اسفندماه ۲۰ درصد کل خرمای تولیدی بوده است.
- بزرگ‌ترین مشکل کشاورزان و نخل‌داران شرق استان در حال حاضر مبارزه با آفت زنجره و سم‌پاشی و نحوه مبارزه و تامین هزینه‌های آن می‌باشد که در این رابطه باید همه‌ی ظرفیت‌های کارشناسی، دانشگاهی و نخبگان بخش خرما به کار گرفته شود، به نحوی که ضمن گرفتن نتیجه‌ی حداکثری از مبارزه (شیمیایی و غیرشیمیایی) کم‌ترین آسیب به محیط زیست وارد شود.
- مشکل بعدی کشاورزان و نخل‌داران شرق استان قیمت فروش ربط مضافتی است که با هزینه‌های تمام شده‌ی یک دوره یک‌ساله تا زمان برداشت و جمع‌آوری و بسته‌بندی و هزینه‌ی سردخانه است که با قیمت‌هایی که واسطه‌ها برای خرید پیشنهاد می‌کنند هیچ‌گونه سود و درآمدی برای کشاورز ندارد و بعضاً زیر قیمت تمام شده و هزینه‌ها می‌باشد.
لازم به ذکر است که ربط مضافتی به خصوص ربط مضافتی بم یک میوه‌ی تازه‌خوری مجلسی است که با انواع خرماهای خشک و نیمه‌خشک متفاوت است. انواع خرماهای خشک و نیمه‌خشک به مراتب در دوره یکساله به آب و کود و سم هزینه‌های کم‌تری دارند به خصوص هزینه‌های جمع‌آوری که یک نوبت از درخت برداشت می‌شوند و بسته‌بندی آن نیز بسیار آسان‌تر است و عموماً نیاز به سردخانه ندارند.
- علت عدم رشد قیمت در موارد عدم صادرات و پیدا کردن بازارهای جدید است که اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی استان با همکاری بازرگانان و تجار و صادرکنندگان باید این مهم را تحقق ببخشند. چون حجم تولید ربط و خرما در سطح استان چند برابر مصرف داخل کشور می‌باشد و باید بخش عمده‌ی آن صادر شود.
- بهای تامین نهادهای کود و سم و کارتن نسبت به دو سال قبل حداقل سه برابر شده است، در حالی که قیمت ربط و خرما ثابت مانده است و کم‌تر از سال‌های قبل است.
- اقتصادی کردن تولید ربط و خرما با توجه به هزینه‌های سنگین داشت و برداشت ربط و خرما، با توجه به این که هر درخت مضافتی ۳ تا ۴ نوبت برای برداشتنی و ۳ تا ۴ نوبت برای چیدن و جمع‌آوری ربط و ۲ نوبت برای هرس درخت و هرس (به‌طور متوسط ۱۰ بار در سال) کارگر باید به روش سنتی بالای درخت برود. در نتیجه باید برای ایجاد نخلستان‌های مدرن و جدیدالاحداث و ردیف‌کاری شده از همین الان اقدام نمود. همچنین ماشین‌آلات چندکاره مجیز و بومی‌سازی شده به خصوص برای گردآفشانی، چیدن خرما و هرس نخل‌ها طراحی و ساخته و در اختیار تولیدکنندگان قرار گیرد.
- نیاز شدید منطقه به ایجاد کارخانجات صنایع جنبی خرما، چون از تنه، شاخه و برگ و محصول خرما بیش از ۲۰ محصول قابل تولید است و حتی یک کیلو ضایعات غیر قابل استفاده ندارد. لذا به منظور تحقق این اهداف باید اتاق‌های فکر تشکیل و با همکاری دانشگاه‌ها، کارگاه‌ها و کارخانه‌های کوچک و بزرگ در روستاها و بخش‌ها و شهرستان‌ها طراحی و احداث شود تا هم حداکثر بهره‌موری از نخل و محصول آن و هم اشتغال‌زایی حداکثری صورت پذیرد و این که هر سال بخش عمده‌ای از ضایعات و شاخه و برگ نخیلات سوزانده می‌شود، به‌جای سوزاندن ارزش افزوده‌ی زیادی باید تولید شود.
- با عنایت به فقیر بودن سفره‌های آب زیرزمینی در استان کرمان، بدتر شدن شرایط در آینده و خطر خشک‌شدن قنات و خیلی از چاه‌ها پیش رو است و خشکسالی‌های پیاپی و مصرف بالای آبیاری غرق‌آبی مشکلات بسیاری در بخش کشاورزی به خصوص در نخلستان‌ها به وجود آورده است. در نتیجه، باید چاره‌ای عملی و اجرایی اندیشیده شود؛ از جمله: کمک و تشویق کشاورزان داوطلب اجرای طرح‌های آبیاری نوین و استمرار کمک‌های بلاعوض ۸۵ درصد سال‌های قبل. طرح‌های آبیاری تحت فشار در اراضی باغ‌های چندهکتاری و کمک به اجرای خطوط انتقال آب از منبع تولید تا داخل مزارع و باغ‌های کوچک و خرده‌مالکی به‌جای چوب‌های ریزاب به منظور جلوگیری از تبخیر و هدررفت آب و راندمان بیش‌تر آبیاری.
برای تحقق این اهداف باید نمایندگان بخش کشاورزی از خانه‌ی کشاورز و انجمن‌های هر بخش در کارگروه‌های مربوطه حضور داشته باشند تا با مشاوره‌ی کارشناسان مربوطه طرح‌هایی که ارائه می‌شود با اشکالات کم‌تری باشد. چون طراحی‌های آبیاری در گذشته اشکالات اساسی داشتند که موفق نبوده‌اند. در زمان طراحی به خیلی نکات از جمله آب، خاک، شرایط اقلیمی و نوع کشت، میزان دقیق دبی آب موجود و... باید دقت شود، در غیر این صورت طراحی‌ها عملاً در اجرا ناموفق خواهند بود.

بازار خرما

قیمت‌ها مربوط به هفته‌ی سوم اسفندماه می‌باشد.

رقم خرما	نوع بسته‌بندی	قیمت (برای هر کیلو)
مضافتی درجه یک	بسته‌بندی ۸۰۰ گرمی، مادر کارتن ۹ کیلویی، ۴۸ دانه	۴۲۰۰ تا ۴۵۰۰ تومان
مضافتی معمولی	در بسته‌بندی ۸۰۰ گرمی	۳۵۰۰ تا ۳۸۰۰ تومان
مضافتی درجه یک	فله‌ای	۲۸۰۰ تومان
مضافتی معمولی	فله‌ای	۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ تومان
پیارم درجه یک	کارتن ۱۰ کیلویی	۱۹۰۰۰ تومان
زاهدی صادراتی	در بسته‌بندی ۱۰ کیلویی	۳۳۰۰ تومان، درب کارخانه
کبکاب صادراتی	در بسته‌بندی ۱۰ کیلویی	۳۲۰۰ تومان، درب کارخانه
شهبابی	در بسته‌بندی ۱۰ کیلویی	۳۵۰۰ تومان، درب کارخانه
ربی درجه یک	در بسته‌بندی ۱۰ کیلویی	۴۰۰۰ تومان
مرداسنگ	در بسته‌بندی ۸۰۰ گرمی	۳۰۰۰ تا ۳۲۰۰ تومان
کلوته	در بسته‌بندی ۸۰۰ گرمی	۲۸۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان
صنعتی	فله‌ای	۸۰۰ تومان

NOVIN FRESH DATES رطب نوین

طعم بم

شرکت بازرگانی نوین طعم بم

تولید و نگهداری و بازاریابی خرما

شرکت بازرگانی نوین طعم بم شماره ثبت ۴۰۳

تلفن: ۰۳۴۴-۲۳۱۱۵۵۸
فکس: ۰۳۴۴-۲۳۱۳۹۳۷
همراه: ۰۹۱۳-۱۴۴۰۲۸۶

www.novindates.ir
E-Mail: novintam@gmail.com

بم - خیابان شهیدا - روبروی دبیرستان خاتم الانبیا، سردخانه نوین بم

Sajad Dates

این شرکت با دارا بودن سطح زیر کشت حدود ۲۰۰ هکتار یکی از بزرگترین تولید کنندگان رطب مضافتی می باشد .
این شرکت مجهز به دو سردخانه نگهداری خرما با ظرفیت بیش از ۴۰۰۰ تن و کارگاههای بسته بندی مطابق با
استانداردهای جهانی است و قادر است خرما را براساس کیفیت درجه بندی کرده و طبق سفارش مشتری با بسته
بندی های مختلف و حتی با آرم تجاری Brand مخصوص مشتری تولید و به بازار هدف ارسال نماید.

ایران ، کرمان ، شهرک صنعتی بم همراه : ۰۰۹۸ ۹۱۳ ۱۴۴۰۰۷۱

تلفن : ۰۰۹۸ ۳۴۴ ۲۳۵۰۰۲۰ فاکس : ۰۰۹۸ ۳۴۴ ۲۳۵۰۰۲۱

www.sajaddates.com info@sajaddates.com

تقویم سال ۱۳۹۳ خورشیدی

خرداد		اردیبهشت		فروردین	
روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی
شنبه	۳۱ ۳	شنبه	۲۷ ۱۰	شنبه	۲۳ ۱۲
یکشنبه	۱ ۴	یکشنبه	۲۸ ۱۱	یکشنبه	۲۴ ۱۳
دوشنبه	۲ ۵	دوشنبه	۲۹ ۱۲	دوشنبه	۲۵ ۱۴
سه‌شنبه	۳ ۶	سه‌شنبه	۳۰ ۱۳	سه‌شنبه	۲۶ ۱۵
چهارشنبه	۴ ۷	چهارشنبه	۳۱ ۱۴	چهارشنبه	۲۷ ۱۶
پنجشنبه	۵ ۸	پنجشنبه	۱ ۱۵	پنجشنبه	۲۸ ۱۷
جمعه	۶ ۹	جمعه	۲ ۱۶	جمعه	۲۹ ۱۸

شهریور		مرداد		تیر	
روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی
شنبه	۱ ۲۳	شنبه	۲۵ ۱۶	شنبه	۲۸ ۱۹
یکشنبه	۲ ۲۴	یکشنبه	۲۶ ۱۷	یکشنبه	۲۹ ۲۰
دوشنبه	۳ ۲۵	دوشنبه	۲۷ ۱۸	دوشنبه	۳۰ ۲۱
سه‌شنبه	۴ ۲۶	سه‌شنبه	۲۸ ۱۹	سه‌شنبه	۳۱ ۲۲
چهارشنبه	۵ ۲۷	چهارشنبه	۲۹ ۲۰	چهارشنبه	۱ ۲۳
پنجشنبه	۶ ۲۸	پنجشنبه	۳۰ ۲۱	پنجشنبه	۲ ۲۴
جمعه	۷ ۲۹	جمعه	۳۱ ۲۲	جمعه	۳ ۲۵

آذر		آبان		مهر	
روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی
شنبه	۱ ۲۲	شنبه	۲۴ ۱۵	شنبه	۲۶ ۱۸
یکشنبه	۲ ۲۳	یکشنبه	۲۵ ۱۶	یکشنبه	۲۷ ۱۹
دوشنبه	۳ ۲۴	دوشنبه	۲۶ ۱۷	دوشنبه	۲۸ ۲۰
سه‌شنبه	۴ ۲۵	سه‌شنبه	۲۷ ۱۸	سه‌شنبه	۲۹ ۲۱
چهارشنبه	۵ ۲۶	چهارشنبه	۲۸ ۱۹	چهارشنبه	۳۰ ۲۲
پنجشنبه	۶ ۲۷	پنجشنبه	۲۹ ۲۰	پنجشنبه	۱ ۲۳
جمعه	۷ ۲۸	جمعه	۳۰ ۲۱	جمعه	۲ ۲۴

اسفند		بهمن		دی	
روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی	روز	تاریخ شمسی
شنبه	۲ ۲۱	شنبه	۲۵ ۱۴	شنبه	۲۷ ۱۷
یکشنبه	۳ ۲۲	یکشنبه	۲۶ ۱۵	یکشنبه	۲۸ ۱۸
دوشنبه	۴ ۲۳	دوشنبه	۲۷ ۱۶	دوشنبه	۲۹ ۱۹
سه‌شنبه	۵ ۲۴	سه‌شنبه	۲۸ ۱۷	سه‌شنبه	۳۰ ۲۰
چهارشنبه	۶ ۲۵	چهارشنبه	۲۹ ۱۸	چهارشنبه	۱ ۲۱
پنجشنبه	۷ ۲۶	پنجشنبه	۳۰ ۱۹	پنجشنبه	۲ ۲۲
جمعه	۸ ۲۷	جمعه	۱ ۲۰	جمعه	۳ ۲۳

تلفن
 سفارش
 آگهی:
 ۰۳۴۱-۲۴۴۲۴۶۷

با گستره‌ی توزیع سراسری در
 - استان کرمان - استان‌های خرماخیز کشور
 - نمایندگان استان کرمان و کمیسیون کشاورزی مجلس
 - اتاق‌های بازرگانی سراسر کشور - استانداری‌های سراسر کشور
 - دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی

پذیرش آگهی در